

SAJTÓSZEMLE
**The Trial of Card. József Mindszenty from the perspective of seventy years -
könyvbemutató**
Róma, Collegium Hungaricum
(2022.01.25.)

MTI-HÍR

[MTI - 2022.01.25.](#)

TUDÓSÍTÁSOK RÓMÁBÓL

[Híradó M1, tudósítás 22:00 - 2022.01.25.](#)

[Katolikus Rádió, tudósítás; Hírtükör - 2022.01.25.](#)

[magyarkurir.hu - 2022.01.27.](#)

[Szent István Rádió - 2022.01.26.](#)

[INFORÁDIÓ, hírpercek - 2022.01.26.](#)

[Mária Rádió - 2022.01.26.](#)

[M5 Agenda - 2022.01.26.](#)

TELEVÍZÓS, RÁDIÓS SAJTÓMEGJELENÉSEK

[Kossuth Rádió, Vasárnapi Újság - 2022.01.30.](#)

[Kossuth Rádió, Jó Reggelt, Magyarország! - 2022.01.28.](#)

[M1 Ma Reggel - 2022.01.31.](#)

[Kossuth Rádió, Déli Krónika - 2022.01.26.](#)

[Radio Vaticana - 2022.01.26.](#)

[Katolikus Rádió - 2022.01.26.](#)

[Karc FM, Hangoló - 2022.01.31.](#)

HONLAPMEGJELENÉSEK

[vaticannews.va - 2022.01.26. - Szerző P. Vértessaljay László SJ](#)

[vaticannews.va - 2022.02.16. - Szerző Vertse Márta](#)

[index.hu - 2022.01.26. - Szerző Víg György](#)

[magyarnemzet.hu - 2022.01.26. - Szerző Jánosi Dalma](#)

hirado.hu; az m1 beszélgetés nyomán - 2022.02.01.

magyarnemzet.hu - 2022.02.01. - hirado.hu cikkének átvétele

ujkor.hu - 2022.01.26.

mult-kor.hu - 2022.01.26. – MTI hír nyomán

KÖZÖSSÉGI OLDALAK

[VaticanNews.hu](https://www.vaticannews.hu) Facebook - 2022.01.30.

NAPI- ÉS HETILAPOK (NYOMTATOTT SAJTÓ)

[MAGYAR NEMZET](#) (lásd online tartalmaknál)

[Szabad Föld](#) - 2022.02.04.

[Dunántúli Napló és más megyei napilapok nyomtatott kiadása](#) - 2022.01.29.

PODCAST BESZÉLGETÉS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

[MTVA Podcast](#) - 2022.01.13. és 01.27.

*

MTI-HÍR

[Mindszenty Józsefről készült tanulmánykötetet mutattak be Rómában](#)

MTI - 2022.01.25.

Mindszenty József bíboros, hercegprímásról szóló, 2021-ben megjelent tanulmánykötet mutattak be kedden Rómában a Collegium Hungaricum épületében – olvasható az oktatási intézmény honlapján.

A kötet „Mindszenty József bíboros pere hetven év távlatából” címmel jelent meg, szerkesztője Fejérdy András és Wirthné Diera Bernadett.

A Libreria Editrice Vaticana vatikáni kiadó jóvoltából tavaly kiadott tanulmánykötet 70 év távlatából tekint vissza az üldözött hercegprímás-bíboros és egyházi vezető perére. A könyv a Mindszenty-per 70. évfordulója alkalmából, 2019-ben Budapesten megrendezett, azonos című nemzetközi tanácskozáson elhangzott előadások anyagát foglalja össze.

A könyvbemutatón köszöntőt mondott Őexcellenciája Dr. Habsburg-Lotharingiai Eduárd, Magyarország szentszéki nagykövete, Bernard Ardura, a Pápai Történettudományi Bizottság elnöke, valamint Földváryné Kiss Réka, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága elnöke.

A kötetet – Molnár Antal, a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete igazgatójának bevezetőjét követően – Andrea Ciampani, a római LUMSA katolikus magánegyetem professzora, valamint Matteo Luigi Napolitano, a Molisei Egyetem professzora méltatta.

MTI-hír átvétele:

hirado.hu - 2022.01.25. - [Mindszenty Józsefről készült tanulmánykötetet mutattak be Rómában](#)

vasarnap.hu – 2022.01.25. - [Mindszenty Józsefről készült tanulmánykötetet mutattak be Rómában](#)

webradio.hu - 2022.01.25. - [Mindszenty Józsefről készült tanulmánykötetet mutattak be Rómában](#)

gondola.hu - 2022.01.25. - [Mindszenty Józsefről készült tanulmánykötetet mutattak be Rómában](#)

kultura.hu – 2022.01.26. - [Mindszenty Józsefről készült tanulmánykötetet mutattak be Rómában](#)

beol.hu – 2022.01.26. - [Mindszenty Józsefről készült tanulmánykötetet mutattak be Rómában](#)

duol.hu - <https://www.duol.hu/hazai-kultura/2022/01/mindszenty-jozsefrol-keszult-tanulmanykotetet-mu...>

erdon.ro - https://www.haon.hu/hazai-kultura/2022/01/mindszenty-jozsefrol-keszult-tanulmanykotetet-mutattak-be-romaban?utm_source=factiva f

haon.hu- https://www.haon.hu/hazai-kultura/2022/01/mindszenty-jozsefrol-keszult-tanulmanykotetet-mutattak-be-romaban?utm_source=factiva f

teol.hu - https://www.teol.hu/hazai-kultura/2022/01/mindszenty-jozsefrol-keszult-tanulmanykotetet-mutattak-be-romaban?utm_source=factiva f

delmagyar.hu - https://www.delmagyar.hu/hazai-kultura/2022/01/mindszenty-jozsefrol-keszult-tanulmanykotetet-mutattak-be-romaban?utm_source=factiva f

szon.hu - https://www.szon.hu/hazai-kultura/2022/01/mindszenty-jozsefrol-keszult-tanulmanykotetet-mutattak-be-romaban?utm_source=factiva f

heol.hu - https://www.heol.hu/hazai-kultura/2022/01/mindszenty-jozsefrol-keszult-tanulmanykotetet-mutattak-be-romaban?utm_source=factiva f

vaol.hu - https://www.vaol.hu/hazai-kultura/2022/01/mindszenty-jozsefrol-keszult-tanulmanykotetet-mutattak-be-romaban?utm_source=factiva f

sonline.hu - https://www.sonline.hu/hazai-kultura/2022/01/mindszenty-jozsefrol-keszult-tanulmanykotetet-mutattak-be-romaban?utm_source=factiva_f

nool.hu - https://www.nool.hu/hazai-kultura/2022/01/mindszenty-jozsefrol-keszult-tanulmanykotetet-mutattak-be-romaban?utm_source=hirstart&utm_medium=referral&utm_campaign=hiraggregator

veol.hu - https://www.veol.hu/hazai-kultura/2022/01/mindszenty-jozsefrol-keszult-tanulmanykotetet-mutattak-be-romaban?utm_source=factiva_f

zaol.hu - https://www.zaol.hu/hazai-kultura/2022/01/mindszenty-jozsefrol-keszult-tanulmanykotetet-mutattak-be-romaban?utm_source=factiva_f

feol.hu - https://www.feol.hu/hazai-kultura/2022/01/mindszenty-jozsefrol-keszult-tanulmanykotetet-mutattak-be-romaban?utm_source=factiva_f

kemma.hu - https://www.kemma.hu/hazai-kultura/2022/01/mindszenty-jozsefrol-keszult-tanulmanykotetet-mutattak-be-romaban?utm_source=factiva_f

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

TUDÓSÍTÁSOK RÓMÁBÓL

Kötet készült Mindszenty Józsefről

HÍRADÓ M1, TUDÓSÍTÁS 22:00 - 2022.01.25.

Mindszenty Józsefről szóló, 2021-ben megjelent tanulmánykötetet mutattak be Rómában a Collegium Hungaricum épületében. A könyv 70 év távlatából idézi fel az üldözött hercegprímás bíboros és egyházi vezető perét. A könyv a Mindszenty per 70. évfordulója alkalmából 2019-ben Budapesten megrendezett nemzetközi tanácskozáson elhangzott előadások anyagát foglalja össze. A Nemzeti Emlékbizottság elnöke az M1-nek azt mondta a kötet Mindszenty bíboros történetén túl bemutatja azt is, hogy a kommunista diktatúrában milyen megpróbáltatásokat és szenvedéseket kellett átélniük a közép-kelet-európai egyházi vezetőknek. A Pápai Történettudományi Intézetnek a rendkívül rangos történeti sorozata befogadta ezt a kötetet és így az első angol nyelvű kötetként Mindszenty bíboros és a kelet-közép-európai egyházüldözés története, most aztán a Vatikáni Kiadó segítségével itt Rómában került kiadásra.

Megszólaló Földváryné Kiss Réka elnök, Nemzeti Emlékezet Bizottsága

Műsorvezető Pflum Orsolya; tudósító Sárközi Júlia

Tudósítás megtekinthető M1 és M5 kulturális híradóban (utóbbi 04:50-05:26):

<https://mediaklikk.hu/kulturalis-hirado-video/video/2022/01/26/agenda-2022-januar-26/>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

A római Collegium Hungaricumban bemutatták a Mindszenty Józsefről szóló, 2021-ben megjelent tanulmánykötetet

KATOLIKUS RÁDIÓ, TUDÓSÍTÁS; HÍRTÜKÖR - 2022.01.25.

A római Collegium Hungaricumban bemutatták a Mindszenty József bíborosról szóló, 2021-ben megjelent tanulmánykötetet. A könyv a Mindszenty-per 70. évfordulója alkalmából 2019-ben Budapesten megrendezett Azonos című nemzetközi tanácskozáson elhangzott előadások anyagát foglalja össze.

Rómából Földváryné Kiss Réka, a Nemzetközi Emlékezet Bizottságának elnöke nyilatkozott rádióknak. A kötet egy 2019-es konferenciának, nemzetközi konferenciának az angol nyelven megjelent változata.

Akkor volt Mindszenty bíboros elleni koncepciós pernek a 70. évfordulója, és ebből az alkalomból a magyar parlament adott otthont egy kétnapos nagy nemzetközi konferenciának, amely a teljes szovjet blokkban tekintette át az egyházüldözést és az egyházi vezetők sorsának az alakulását 1945 után. Akkor ezt a konferenciát a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Bölcsészettudományi Kutatóközpont közösen szervezte, és akkor merült fel a lehetőség, hogy ez egy olyan jelentős téma, és annyira keveset tudnak róla Nyugat-Európában, hogy jó lenne angolul megjelentetni az előadásokat, és így jött több nagyon jó együttműködés és tudományos diplomáciai lépést követően, hogy a történettudományok pápai bizottsága a maga nagyon rangos akadémiai sorozatába vette ezt a kiadványt, és így aztán végül is egy vatikáni könyvkiadó gondozásában itt Rómában angolul jelent meg ez a kötet, amely nem csak Mindszenty bíboros történetével foglalkozik, de számunkra olyan fontos egyházi vezetők, mint az erdélyi Márton Áron püspök, vagy éppen a kárpátaljai görögkatolikus püspök, Rózsa Tódor és rajtuk keresztül ezeknek a közösségeknek a története is ismertté válhat. Még jobban beágyazva, természetesen a román, ukrán,

szlovák, cseh, lengyel egyháztörténet kontextusába, és mindez most angol nyelven szélesebb nemzetközi közönség számára is talán ismerhetővé és elérhetővé válik.

Megszóaló: Földváryné Kiss Réka, tudósító: Fodor Endre

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

Új kontextusba állítani a közös történelmet – A Mindszenty-per a vatikáni kiadó új kötetében

MAGYARKURIR.HU - 2022.01.27. – TUDÓSÍT BÓKAY LÁSZLÓ

Január 25-én mutatták be a római Collegium Hungaricumban a *The Trial of Cardinal József Mindszenty from the perspective of seventy years* (Mindszenty József bíboros pere hetven év távlatából) című, angol nyelvű kötetet, melynek középpontjában Mindszenty József hercegprímás 1949-ben lezajlott pere áll.

Az est meghívott vendégeit Habsburg-Lotharingiai Eduárd nagykövet köszöntötte levélben, melyet Németh Norbert, a Pápai Magyar Intézet rektora olvasott fel. A nagykövet örömet fejezte ki a könyv megjelenéséért, és köszönetet mondott a Libreria Editrice Vaticana kiadónak, az azzal együttműködő Nemzeti Emlékezet Bizottságnak, a szerkesztőknek, a Pápai Történettudományi Bizottságnak és képviselőjének, Bernard Ardura OPraem atyának.

Ezt követően Bernard Ardura, a Pápai Történettudományi Bizottság elnöke köszöntötte a jelenteket. Felidézte Mindszenty József hercegprímás alakját, s azokat a körülményeket, amelyekért el kellett hagynia hazáját. Rámutatott azokra a nehézségekre, amelyeket a hercegprímás távozása okozott. Emlékeztetett, hogy a főpap szabadon engedéséért cserébe a Vatikánnal való megegyezés értelmében Mindszentynek el kellett volna vállalnia, hogy külföldről nem bírálja a magyar kormányt, de ezt a bíboros megtagadta. A kötet nagyon sok ismert közép-európai főpap meghurcoltatását írja le, de sokan voltak azok is, akiknek a nevét sem ismerjük, s olyanok is, akik hosszú éveken keresztül úgy voltak bebörtönözve, hogy rokonaik és barátaik sem tudták, hogy élnek-e egyáltalán, s ha igen, akkor hol. Ilyen volt például Bernard Ardura rendtársa, Vitus Tajovský is. A Pápai Történettudományi Bizottság elnöke emlékeztetett Ferenc pápa szavaira, aki azt mondta Mindszenty Józsefről, hogy evangéliumi ember, akinek erőssége példa nélküli.

Földváryné Kiss Réka, a Nemzeti Emlékezet Bizottság elnöke elmondta, hogy két ok miatt is nagyon fontosnak tartja a kötet megjelenését. Egyrészt, mert a legfrissebb eredmények alapján mutatja be Mindszenty József alakját, a per részleteit. Azét a perét, amely az egész világ érdeklődését felkeltette, s amelynek alapján aztán a többi közép-európai, szocialista államban is megindult egykor a kommunista kormányok és pártok üldöző hadjárata a főpapok ellen.

Másrészt azt tartja nagyon fontos eredménynek, hogy a Pápai Történettudományi Bizottság felvállalta a kötet kiadását, így az sokkal több emberhez juthat el, több kutató érdeklődését vívhatja ki.

Molnár Antal, a budapesti Történettudományi Intézet igazgatója elmondta, hogy a kötet megjelenése lehetőségének alapját az a tíz évvel ezelőtt megkezdett munka és koncepció adta, amelyet a Római Magyar Akadémia igazgatójaként alakított ki, s melynek alapján sikerrel rendeztek igazgatói éve alatt több konferenciát is. Ennek lényege, hogy felismerték Fejérdy Andrással, az Akadémia akkori titkárával:

Közép-Európával kapcsolatos kutatásokat nemcsak magyar tudósokkal kell folytatni, hanem a többi ország szakemberével együttműködésben – így lehet új kontextusba állítani azt a közös történelmet, amely meghatározta az országok sorsát.

A köteteiket a Biblioteca Accademiae Hungariae sorozatban a Viella olasz kiadó jelentette meg, garantálva azt, hogy a kiadó terjesztői hálózata révén a tudósokhoz el is jutnak a kutatások legújabb eredményei. A jelen kötet párhuzamba állítja Mindszenty Józsefével kortársainak sorsát. Mindszenty bíboros az az ember, akinek sorsa szimbolikus jelentéssel bír a 20. század történetében; a kommunista párt és rezsim magát a Katolikus Egyházat támadta meg személyében. A kötet kiindulópontja lehet az újabb és új felfogásban készülő Közép-Európa-kutatásoknak.

A Mindszenty-kötetet két modern kori történelemmel foglalkozó olasz egyetemi professzor mutatta be.

Andrea Ciampani, a római LUMSA katolikus egyetem tanára átfogó képet adott a kötetéről. Hangsúlyozta: a tanulmánykötet nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a hidegháború során a közép-európai országok Vatikánnal való kapcsolatát eddig feldolgozó tudományos szakirodalomhoz képest – a kutatások eredményeként – pontosabban lehessen értékelni. Új szempontból világítja meg a II. világháború utáni

közép-európai politikai helyzetet is; arra tesz sikeres kísérletet, hogy újraépítse a magyar és a közép-európai történelemfelfogást. A tanulmányok erőssége, hogy az egyes országok tudósainak párbeszédét teszi közzé.

Nem elszigetelt, nemzeti szempontú állítások halmaza így, hanem egymásra reflektáló anyagot nyújt az olvasónak.

A sokféle forrás alapján elkészült írások a korszak sok szempontú bemutatását teszik lehetővé.

Matteo Luigi Napolitano, a Molisei Tudományegyetem professzora előadását, amelyben elsősorban a Vatikán és Magyarország diplomáciai kapcsolatait vizsgálta, egy érdekes történettel kezdte.

A Mindszenty-per közismertségét és hatását érzékeltetendő elmondta, hogy Molise tartomány egyik kis településéről a per során levél érkezett a Vatikánba, s a levél írója felajánlotta, hogy megoldja a per problémáját, szívesen elutazik Magyarországra. A levél írójának felajánlása nyilván minden politikai ismeret nélkül született, de azt mutatja, hogy még az egészen eldugott helységekből élő „közembereket” is foglalkoztatta a hercegprímás jogtalanul történő bíróság elé állítása.

A kötet tág összefüggésben mutatja be a bíboros perét. Megismerhetjük belőle, hogyan készült a kommunista hatalom – Rákosi Mátyás és elvtársai – arra, hogy letartóztassák Esztergomban Mindszenty Józsefet, aki ellen hosszú időn keresztül gyűjtögették a vád alá vétel bizonyítékait; nem találtak ellene semmit, emiatt vádakat koholtak. Ehhez az Államvédelmi Hatóságnak szüksége volt emberekre is, hogy egy olyan képet alakíthasson ki a bíborosról, amely majd a közvélemény előtt is elfogadhatóvá teszi letartóztatását. Egyházi embereket és civileket szervezett be ennek érdekében a hatóság; az ország akkori vezetője Sztálinnal tárgyalt a kérdéstről – végül, ahogyan azt a történelemkönyv lapjairól is tudjuk, 1948 karácsonyán, egy olyan pillanatban, amikor az a legkevésbé sem tűnhet fel, lecsaptak a bíborosra az államvédelmisek, és bebörtönözték.

A kötet nemcsak ezt a történetet mutatja be, hanem megismerhetjük belőle a bíboros megkínzását, annak bizonyítékait. Megtudhatjuk, hogy milyen módszerekkel működött a minden törvényt áthágó és megszegő kommunista párt gépezete.

Vatikáni források felhasználásával XII. Piusz szerepére is fény derül, arra, hogy miért tartotta egész Kelet-Európa sorsa tragikusra fordulása jelének a Mindszenty-per.

Az 500 oldalas tanulmánykötet 25 tanulmánya a főpap magyarországi és kelet-közép-európai kortársainak szenvedését és üldöztetését is bemutatja: a kárpátaljai görögkatolikus Romzsa Tódorét, a horvát Alojzije Stepinacét, az albán Carlo Prenuschi (Karl Prenuš) ferences szerzetesét, Márton Áronét, a cseh Josef Beranét és a lengyel Stefan Wyszyńskiét is. A magyar katolikus egyházi vezetők, Grósz József és Shvoy Lajos mellett bemutatja az evangélikus Ordass Lajos bírósági tárgyalását és a reformátusok üldöztetését is.

A kötet szerzői által feldolgozott források és az ezek alapján kialakult vélemény azt erősíti meg, hogy az 1949-ben lezajlott Mindszenty-per következményeinek sem időbeli, sem térbeli korlátokat nem lehetett állítani. A szovjet blokk országainak vezetői számára példaértékű volt az a módszer, ahogyan Rákosiék megpróbálták elbánni legnagyobb ellenségükkel, a Katolikus Egyházal, annak képviselőivel és híveivel. A kommunisták módszerei pedig, a beszervezett és megalázott emberek sorsa máig hatóan befolyásolja a hétköznapokat is a hercegprímás szülőházájában.

A kötet a 2019-ben, a Mindszenty-per 70. évfordulója alkalmából megrendezett konferencia anyagát gyűjtötte össze; Fejérdy András és Wirthné Diera Bernadett szerkesztette, s a Libreria Editrice Vaticana adta ki a magyarországi Nemzeti Emlékezet Bizottságának együttműködésével 2021-ben. Előszót Bernard Ardura mellett Erdő Péter bíboros, prímás írt a kötethez.

A konferencián elhangzott, hogy ilyen mélységben még egyetlen kötet sem jelent meg a Mindszenty-perről, különösen nem idegen nyelven. Cél volt az is, hogy mivel a hercegprímás nevét a világon mindenhol ismerik, így az ő nevével más közép-európai főpapok sorsát is meg lehet ismertetni a világgal. A kötetben természetesen szerepelnek ismert személyek is, de például Márton Áronról, Ordass Lajosról, Romzsa Tódorról vagy Shvoy Lajosról, Grósz Józsefről kevesebben hallottak.

Mindszenty-monográfiák idegen nyelven eddig is megjelentek már, de ez a kötet úttörő szerepet tölt be azon a téren is, hogy bemutatja, miként épült fel a per, kik voltak a vádlók, s miként találtak vádlottakat.

A kötetben többféle karakterű főpappal lehet találkozni. Mindszenty József a karakán személyiség, aki kimondja, ami a szívében van; kimondja az igazat, nem törődik a következményekkel.

Beran keresi a párbeszédet; nem kollaborálni akar, de próbálkozik a békésebb megoldással. Wyszyński, nyilván egészen más pozícióból, a lengyel katolicizmus kontextusában, szintén keresi a párbeszéd lehetőségét. Grósz József megkötöti a megegyezést, mégis egy-két éven belül ugyanaz lesz a sorsa. Függetlenül attól, hogy ki milyen stratégiát választott a kommunista diktatúrával szemben, gesztusokat próbált tenni vagy időt nyerni, a személyes sorsokat látva minden stratégia ugyanarra az eredményre vezetett.

Az is kiderül a kötetből, hogy a negyvenes évek szovjet egyházpolitikája – amikor Sztálin valamilyen mértékig kiegyezett az ortodoxiával – lassan leszivárgott a helyi kommunista vezetésekbe is. Látható, hogy

a nemzeti keretek között működő egyházaknak némi engedelményeket tettek. A Katolikus Egyház azonban nemzetek feletti, ezért kevésbé találtak fogást rajta.

A moszkvai amerikai követ ezt úgy fogalmazta meg, hogy Sztálin számára a Katolikus Egyház nemzetbiztonsági kockázatot jelent. Sok dokumentumot lehet arra vonatkozóan is találni, hogy egy-egy püspöki kinevezését a Vatikán részéről a belügyekbe való beavatkozásnak tekintették a kommunisták. Albániában például felajánlották a főpapoknak, hogy hozzanak létre nemzeti egyházat. A romániai görögkatolikusoknak is megígérték, hogy ha visszatérnek az ortodoxiához, papjaik kiszabadulhatnak a börtönökből. Hasonló játszódott le Horvátországban, Ukrajnában és a huszitizmus kapcsán Csehszlovákiában is.

A The Trial of Cardinal József Mindszenty from the perspective of seventy years (Mindszenty József bíboros pere hetven év távlatából) című kötet magyar nyelvű kiadása a tervek szerint tavasszal jelenik meg.

<https://www.magyarkurir.hu/hirek/uj-kontextusba-allitani-kozos-tortenelmet-mindszenty-per-vatikani-kiado-uj-koteteben>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

Tudósítás Rómából

SZENT ISTVÁN RÁDIÓ - 2022.01.26.

A beszélgetés elhangzott 12 óra 10 perc után. Az alábbi linken meghallgatható 04:56-tól. Megszólaló: Földváryné Kiss Réka, tudósító: Fodor Endre

<https://szentistvanradio.hu/player/247174/2022-01-26%2012:15:00>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

Tudósítás Rómából

INFORÁDIÓ, HÍRPERCEK - 2022.01.26.

1. Összefoglaló az eseményről, megszólaló Földváryné Kiss Réka, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága elnöke; tudósít Fodor Endre.
2. Beszámoló a kötetről, megszólaló Fejérdy András, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem docense, a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete igazgatóhelyettese.

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

Tudósítás Rómából

MÁRIA RÁDIÓ - 2022.01.26.

Megszólaló: Földváryné Kiss Réka, tudósító: Fodor Endre.

https://hangtar.mariaradio.hu/media/johirek/2022.01.25_14-15-johirek.mp3?fbclid=IwAR3yU_O3kTc1546YbOO9HTTrJLcZv0eFbgYlaIcD8MqyruzDxHo3JA0k9k10

Facebook - <https://www.facebook.com/mariaradio/posts/10158474035150736>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

Mindszenty Józsefről készült tanulmánykötetet mutattak be Rómában

M5 AGENDA - 2022.01.26.

Mindszenty Józsefről készült tanulmánykötetet mutattak be Rómában. A tavaly kiadott írás 70 év távlatából tekint vissza az üldözött hercegprímás bíboros és egyházi vezető perére. A könyv a Mindszenty per 70. évfordulója alkalmából 2019-ben Budapesten megrendezett nemzetközi tanácskozáson elhangzott előadások anyagát foglalja össze. Fölmerült az érdeklődés, hogy jó volna angolul és a tágabb nemzetközi olvasóközönség számára is bemutatni, hogy mi történt, hiszen nagyon kevés az ismeret, noha ez egy közös európai emlékezet kellene, hogy legyen.

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

TELEVÍZÓS, RÁDIÓS SAJTÓMEGJELENÉSEK

Összeállítás: Mit lehet tudni a Mindszenty-perről?

KOSSUTH RÁDIÓ, VASÁRNAPI ÚJSÁG - 2022.01.30.

A Mindszenty-per gyalázatos koncepciók eljárás volt 1949-ben. Ezt akkor is tudták az emberek Magyarországon. Rádiófelvételt hallgatva Rákosi Mátyást, aki a demokráciát féltette a fasiszta és reakciós katolikus egyháztól, megdöbben a nyilvánvaló hazugság és rosszindulat. A kommunista hatalom persze az egész szovjet blokkban érvényre juttatta egyházi és papellenességét. A héten Rómában mutatták be azt a kötetet, amelyet a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és az Akadémia Történettudományi Kutatóintézete állított össze a Mindszenty per 70. évfordulójára. Ujhelyi Zoltán összeállítása.

- Az az egész kultúrvilág által elutasított tér, amelyet ott a Duna partján hoztak a római anyaszentegyház egy kimagasló bíborosa ellen, itt a Tiberis partján az örök

városához méltó tiltakozást váltott ki - így fogalmazott Róma népéhez intézett szózatában XII. Piusz pápa. 12 nappal azután, hogy Olti Vilmos tanácsa életfogytiglani fegyházra ítélte Mindszenty József bíborost. Földváryné Kiss Réka a Nemzeti Emlékezet Bizottsága elnöke, mert a korabeli dokumentumokat olvasva az embernek van egy olyan érzése, hogy ez a per nemcsak egyszerűen az egyház ellen irányult, hanem volt egy nagyon erős, személyes szála is a hercegprímás elleni gyűlölet. Valóban így van ez?

- Egy állandó kérdés, és ez meg-megújuló viták tárgya, hogy mennyiben befolyásolta a per alakulását, az ítéletet és az egyház üldözését a kommunista diktatúrában Magyarországon. Mindszenty Józsefnek az a kemény, a kommunizmussal való szembeállást nagyon határozottan képviselő tevékenysége alakja, és mennyiben volt ez valójában a kommunista egyházpolitikának a fő iránya, függetlenül a személytől. Én azt gondolom, hogy az a kötet, amely most megjelent angolul a Vatikáni Kiadó gondozásában valójában arra ad választ, hogyha egy tágabb perspektívából nemzetközi kontextusban, felekezeti összehasonlításban próbáljuk meg értelmezni a Mindszenty-per jelentőségét, akkor két dolgot látunk. Az egyik, hogy ez egy nagyon nagy jelentőségű per túlmutat Mindszenty alakján, túlmutat a magyar katolikus egyház a magyar kereszténység üldözésén, mert ez egy szimbolikus per volt, ha tetszik, egy mester narratívát adott a kommunista pártoknak az egész szovjet blokkban, hogy hogy kell bemutatni a reakciós, a minden progresszióval szembeforduló, maradi és népellenes katolikus egyház alakját, tehát hogy erre volt felfűzve, tehát nagyon komoly szimbolikus értéke volt a média szempontjából is, a másik pedig, hogyha az egyes főpapi sorsokat egymás mellé tesszük. Berán prágai érsek sorsát, a Visinszkij bíborosnak a történetét, Márton Áron püspöknek a mártíriumát, akkor azt lehet látni, hogy nagyon eltérő személyiségekről beszélünk, eltérő attitűdökről, talán párbeszédkereső személyes alkatokról, de mégis tulajdonképpen a sorsuk internálás, bebörtönzés, félreállítás. Ha pedig az egyházak történetét nézzük és a vallásüldözés történetét, akkor pedig azt látjuk, hogy a moszkvai politikának, tehát ennek a kommunista politikának a célja, az egyházaknak a kiszorítása a társadalomból, a vallásosság megtörése és az egyházi vezetők is nagyon fontos erkölcsi lejáratása, tehát nem csak politikai megtörése, de legalább ilyen fontos az erkölcsi lejáratás. A Mindszenty-pernek nagyon hosszú időn keresztül ágyaztak meg. Mindszenty József neve folyamatosan újra és újra előbukkan már a letartóztatása előtti hónapokban, sőt években a különböző pártaktívákon, megbeszéléseken egy ilyen főellenséget csinálnak belőle. Érdeemes például megnézni azt, hogy Rákosi Mátyás hogyan fogalmaz 1948-ban. Ő ugye azt

mondja, hogy a mi ellentétünk Mindszentyékkel szemben abból származik, hogy mi kiosztottunk 700 ezer föld nélküli között grófi és püspöki földeket, ők pedig visszaadnák az Esterházy hercegeknek, természetesen önmaguknak.

- Népmozgalom követeli, hogy miután a rábeszélés, a kérés nem használt, változtassuk meg eddigi türelmes politikánkat a katolikus egyház reakciós és fasiszta vezetőivel, elsősorban Mindszentyvel szemben. A falu dolgozó népe, melynek politikai tudása és érettsége a demokrácia elmúlt négy esztendejében megnőtt, kezdi meglátni az összefüggést a papi reakciók politikai célkitűzései között az új gazdag kezdi megérteni, hogy a papi reakció demokrácia ellen és bujtogatása mögött ott leselkedik a mohó vágy, hogy az érsekek és püspökök újra visszaszerezzék maguknak és a nagybirtokosoknak a 10 és 100 ezer holdakat.

- Mondja ezt Rákosi Mátyás. Akkor, ha úgy fogalmazzuk, hogy a Mindszenty József elleni per egy minta per is volt egyben mások számára. Ezt kell csinálni, így kell csinálni, akkor ezek a szövegek is elő-előbukkannak, akár mondjuk Csehszlovákiában, akár bárhol máshol az egyházak ellen?

- Persze, ez egy hosszú folyamat, hiszen a Szovjetunió egyházellenes politikája, az Leninnel megkezdődik, tehát van hova visszanyúlni, tehát Rákosiék sem maguktól találják ezt ki, hanem ott van a bolsevik minta előttük, de amikről beszél, ezek azért nagyon fontosak, mert tulajdonképpen azt mutatják, hogy hogyan kreáljuk meg az ellenséget. És utána erre az ellenségre nagyon sok csúsztatással, mert nyilvánvalóan részben az egyházi földbirtokok nagyon sok közszolgálati tevékenységnek, iskoláknak, szeretetintézményeknek, kórházaknak az ellátását is szolgálták, tehát ez egy rendkívül leegyszerűsítő és természetesen hazugságokkal teli megfogalmazás, de ami a legfontosabb, hogy megpróbálunk egy olyan ellenségképet kreálni, amely ellenszenves, tehát a reakciós egyház, amivel szemben van a népet segítő, progresszív, előrehaladó, előremutató baloldal, aminek ugye a kommunisták a vezetője. Tehát egy nagyon leegyszerűsített sztereotip gondolkodást fogalmaz meg, és tulajdonképpen a nyelvi klisé is itt körvonalazódik, és persze a Mindszenty-per egy rendkívül erős, szerteágazó propagandakampány, médiakampány előzi meg, és utána kíséri. És ugye ez a kötet valóban mutatja azt, hogy ez mennyire hasonlóan zajlik Közép-Kelet Európa más országaiban, más egyházaiban, és ugye megmutatja azt is, hogy a későbbi katolikus pereknél, tehát a Grósz -pernél '51-ben ugyanezek a klisék hogy jönnek elő, mi történik a református és az evangélikus egyházban, tehát Ravasz Lászlóra és Ordass Lajosra is ráirányítja a figyelmet ez a könyv, de mégiscsak

azt gondolom, hogy ami miatt ez most tudománydiplomáciailag és nemzetközi összefüggésben is fontos, hogy mindazt, amit mi erről már tudunk, a legfrissebb kutatási eredményeket tulajdonképpen egy nemzetközi európai perspektívába beágyazva. A Vatikánban a pápai történelmi bizottság által vitt nagyon nagy presztízsű sorozatban megjelentetve egész egyszerűen ráirányítja a figyelmet nemzetközileg is Mindszentyre, a magyar egyházakra, a közép-európai egyházüldözésre, és ami nekünk nagyon fontos, hogy megmutatjuk azt, hogy mi történt a határon túli magyar egyházi vezetőkkel Kárpátaljáról, s a Tódorral, Erdélyben, Márton Áronnal. És ez is beágyazva egy közép-európai kontextusba, tehát én azt gondolom, hogy most, amikor XII. Piusz pápának az iratai kutathatóakká válnak Vatikánban. Amikor az egész hidegháború és a kommunista egyházpolitikára egy újabb figyelem irányul, akkor nagyon fontos, hogy egy angol nyelvű, minden fontos egyetemi könyvtárba és kutatóintézetbe, Washingtontól Rómáig eljutó kötet, az Mindszentyre fókuszálva ebből a perspektívából tudja újra a nemzetközi közbeszéd tudományos közbeszéd és egyházi közbeszéd térképére fölhelyezni Mindszentyt és a kommunista egyházüldözést.

- Ugye itt hogyha ez a nemzetközi viszonyokat mutatja be, az akkori nemzetközi viszonyokat elemzi, akkor azért felmerül a kérdés például, hogy mennyi lehetősége volt a Vatikánnak, akár XII. Piusz pápának védenie Mindszenty Józsefet. Nem ítélték halálra, ez sokat mondhat, de megkínózták, ez nagyjából a védelem erejét is mutathatja.

- Azt gondolom, hogy ez egy olyan kérdés, ami most abszolút napirenden van, pontosan azért, merthogy nagyon sok új iratanyag, dokumentum kerül ezzel kapcsolatban elő és válik kutathatóvá. Gondoljuk el, hogy 1945-ben mindjárt az elején Angelo Grotta pápai nunciust kiutasítják Magyarországról. Ezzel megszűnik a közvetlen kommunikációs lehetőség és minden más információforrást és csatornát is nagyon megnehezítenek. Tehát eleve az, hogy milyen információ jut el Vatikánba, a szovjet megszállás alá került országoknak az egyházi állapotairól. Ez önmagában egy olyan kérdés, amit most sokkal alaposabban fogunk látni, hogy mit jelent a kommunista diktatúra, hogy mit jelent a vallásellenesség a családok szintjéig leszivároga, ez egy olyan jelenség, amire valójában nem volt Vatikán, nem volt fölkészülve, az egész nyugati világ nem volt fölkészülve, hogy a vasfüggöny leereszkedésével pontosan mi fog történni ebben a régióban, és az, hogy ők milyen információkat kaptak, egyáltalán milyen stratégiát lehetett erre a helyzetre kialakítani. Erről most egy sokkal pontosabb képet fogunk azt gondolom a

következő időkben kapni. Ami most látszik, az az, hogy XII. Piusz megpróbálta fölvenni a kapcsolatot a szovjet vezetéssel, megpróbált tárgyalni, tehát megvolt benne a nyitottság, nem igaz az, hogy ő ne lett volna erre nyitott, de a válasz az egyértelmű volt, hogy a szovjet politika nem tárgyalni akart az egyházakkal, hanem megtörni akarta az egyházakat és az egyházi vezetőket, egy ideológiai, és miután pláne a katolikus egyház egy nemzetközi kapcsolati alapon álló egyház egy kifejezetten politikai ellenséget is látott benne, és egy értékrendbeli ellenséget, és mint ellenséget, kezelte az egyházakat, tehát sok új információ fog kiderülni a Vatikáni Levéltárból, talán minden információra akkor fogunk tudni teljes képet alkotni, hogyha egyszer a moszkvai levéltárak is majd kutathatóvá válnak.

Az adásrészlet meghallgatható 06:08:35-től: https://mediaklikk.hu/radio-lejatszokossuth/?date=2022-01-30_06-00-00&enddate=2022-01-30_08-40-00&ch=mr1

Műsorelőzetes: <https://mediaklikk.hu/musor/vasarnapiujsg/>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

Bemutatták a Mindszenty Józsefről készült tanulmánykötetet Rómában

KOSSUTH RÁDIÓ, JÓ REGGELT, MAGYARORSZÁG! - 2022.01.28.

Ezen a héten Rómában bemutatták azt a tanulmánykötetet, amely itthon született a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete és a Nemzeti Emlékezet Bizottságának konferenciáján, 2019-ben. Azért nézek most stúdiónk vendégére, Földváryné Kiss Rékára, aki a NEB-nek az elnöke, hogy ez a konferencia valóban 2019-ben volt, de most ez a könyv, amit Rómában bemutattak, ez angolul jelent meg. Miért került oda ez a kötet? Jó reggelt kívánok!

- Jó reggelt kívánok! Köszöntöm a hallgatókat. Így van 2019-ben a Mindszenty per 70. évfordulóján egy nagy nemzetközi konferenciát rendeztünk a magyar parlamentben. Egészen egyszerűen azért, mert azt gondoltuk, hogy maga a Mindszenty alakja, és a per az a koncepció per, amit annak idején a kommunista egyházpolitika szovjet segítséggel felépített, az egy szimbolikus és messze saját magánsült a magyar egyházakon túlmutató jelentőséggel bír, meghatározza és iránya volt a közép-európai egyház és vallásüldözésnek. És amikor ez a konferenciát

megszerveztük, nyolc ország előadói voltak, számukra nagyon fontos volt, hogy nem csak a román, szlovák, lengyel, hanem a határon túli magyar előadók külön-külön Márton Áronról, Romzsa Tódorról is tudtak beszélni egy európai kontextusban, és akkor merült föl, hogy angolul kellene kiadni ezt a kötetet, és a Bölcsészettudományi Kutatóközponttal együttműködésben sikerült a Vatikáni Pápai Történettudományi Bizottságnak a figyelmét is erre felhívni, és ők befogadták a maguk nagy presztízsű sorozatába. Azt gondolom, hogy azzal, hogy ez a kiadvány megjelent Rómában, a Vatikánban, a Pápai Történettudományi Bizottságnak ebben a sorozatában. Ez azt jelenti, hogy Közép-Európát, Mindszentyt és a magyar egyházakat megint újra föltette egy nemzetközi térképre, ami azt gondolom, hogy ma, amikor a keresztényüldözésről újra kell gondolkodnunk, rendkívül fontos, hogy lássuk ennek a közelmúltbeli történetét.

- Lehet, hogy a Pápai Történettudományi Bizottságot azért is érintette meg ez a tudományos munka, mert ennek a bizottságnak a tagja 2021 óta Molnár Antal, aki a Történettudományi Intézet igazgatója és egyben is itt van velünk a vonalban. Köszöntöm, jó reggelt kívánok! Valóban így van, hogy ön hívta fel a figyelmet arra, hogy milyen jelentősége van ennek a kötetnek?

- Jó reggelt kívánok, és én is sok szeretettel köszöntöm a hallgatókat. Természetesen van jelentősége, de nem kifejezetten annak csak, hogy én 2021 óta tagja vagyok, hanem gyakorlatilag 2011 óta, amikor Fejérdy András kollégámmal megérkeztünk a Római Magyar Akadémiára, azonnal kiépítettünk egy szoros munkakapcsolatot a Pápai Történettudományi Bizottsággal, és igazából ennek a szoros munkakapcsolatnak köszönhető az én 2021. évi tagságom, illetve az is, hogy ezt a kötetet a Bizottság felvette a sorozatába, tehát van egy komoly érdeklődés a régió története iránt, és számunkra, magyarok számára nagyon fontos, hogy ezt a történetet, így tematizáljuk. Tehát igazából ennek a sokféle közös érdeknek az eredménye, hogy ezt a kötetet sikerült a Vatikánban publikálni.

- Jó, hogy ezt kimondta, és most Földváryné Kiss Rékához is fordulok, hogy végre azok meséljenek a saját történetükről, meg történelmükről, akiket az érint, és ne mondjuk nyugati történészek vagy egyháztörténészek nézzenek rá erre a folyamatra. És Réka említette, hogy itt nem csak Mindszenty alakjáról, hanem azokról a meghurcolt egyházvezetőkről is van szó, akik nem is a katolikus egyház, hanem másik történelmi egyházaknak voltak a jeles képviselői. Tudnak az ő mártíriumukról, az ő szenvedésükről nyugaton?

- Amikor bemutattuk ezt a könyvet a Római Magyar Akadémián, akkor két nagyon kiváló olasz professzor méltatta a kötetet, és pontosan ezt emelték ki, hogy milyen

fontos a párbeszéd, milyen fontos az, hogy ezt a nagyon sokszínű régiót, benne Ordass Lajos, benne Ravasz László püspök történetével, Romzsa Tódoréval vagy éppen Visinszkij bíboroséval. Ez egy nagyon sokszínű történet, és hogy erre most angol nyelven tudtunk egy összefoglaló, a legújabb kutatások alapján készülő kötetet bemutatni. Ez a nyugati kollégák számára is, akiknek ez nem volt saját történetük, mert nyugaton a kommunista diktatúrát nem kellett megélni, de hogy ez nagyon sokban segíti a párbeszédet, egymás logikájának a megértését, és nagyon segíti azt is, hogy a közös európai emlékezet részévé válhasson mindez, ami nekünk nemcsak emlékezet, hanem történelem is. És én azt gondolom, hogy itt valóban ez az együttműködés. Én erre nagyon nagy hangsúlyt helyeznék a Bölcsészettudományi Kutatóközponttal, a kollégákkal, Diarab Bernadettel, Fejér Andrással, akiknek irgalmatlan sok munkájuk volt abban, hogy több mint húsz kollégának Ukrajnától Lengyelorszáig összeszervezzék a munkáját. Tehát ez egy nagy nemzetközi és hazai összefogás eredménye, és amit érzékeltünk Molnár Antallal, hogy erre van igény külföldön is, tehát hogyha jól tudjuk elmondani a magunk történetét, föl tudjuk hívni, és nemzetközi kontextusba helyezni, akkor bizony van rá érdeklődés, csak hát e mögött nagyon sok munka van.

- Molnár Antal történész és egyháztörténész is. Úgy fogalmazott Réka, hogy van igény szerencsére arra nyugaton a nyugati egyháztörténettel foglalkozók részéről, hogy lássák a másik oldalt is. Hitelesen tudjuk mi ezt bemutatni, hogy látja?

- Én azt gondolom, hogy mindenképpen nagyon fontos, amiről többször beszéltünk már ebben az interjúban, hogy mi beszélhessünk a saját történelmünkről. Én igazából ezt azzal egészíteném ki, hogy számunkra nagyon fontos az is, hogy hogyan látnak minket. Most nyílt meg pont a Coviddal gyakorlatilag egy időben XII. Pius pápa levéltári anyaga 1958-ig a Vatikáni Levéltárban és az Egyéb Szentszéki Levéltárakban. Ehhez természetesen hozzáférnek nyugat-európai történészek is. És a pápának az uralkodását lényegében két diktatúra árnyékolta be a náci fasiszta, illetve a kommunista diktatúra. Tulajdonképpen az ezzel kapcsolatos attitűdjét kíséri a legnagyobb érdeklődés és ez teljesen természetes is. De azok mellé a források mellé, amelyeket itt a Vatikánban megtalálhat bármelyik kutató. Nagyon fontos, hogy oda tegyük azokat a forrásokat, amelyek az egyes országokban találhatóak, tehát Magyarországon, Csehországban, Szlovákiában, Romániában, stb. Ezekhez a forrásokhoz már csak a nyelvi korlátok miatt is elsősorban azok a kutatók férnek hozzá, akik ott élnek, és ezeket a nyelveket beszélik. Tehát ilyen értelemben nagyon a mi elnök asszonyunk, nagyon fontos ez a fajta együttműködés, ez a fajta közös gondolkodás. Ehhez mi is kellünk ők is kellenek, és az is egy rendkívül öröndetes tény, hogy ma már Közép Európában, Kelet Európában, a Balkán-félszigeten nagyon

sok olyan történész van, aki beszéli a nyugati történetírás nyelvét is, tehát egy valós párbeszéd, nem elbeszélünk egymás mellett, hanem valójában közösen gondolkodunk, és pontosan ez az, amire a két olasz professzor is felhívta a figyelmet. Itt nem egy ilyen szimpla, mondjuk 30-40 évvel ezelőtti összehasonlító történelem van, hanem az interferenciákat mutatjuk be ebben a kötetben is.

- És végül a pápa úgy fogalmazott, hogy ennek a könyvnek a bemutatásával Mindszenty József szentté avatásának folyamata egy lépéssel előbbre haladt.
- Nagyon bízunk benne. Ő egy levélben üdvözölte ezt a kötetet és kiemelte Mindszenty bíborosnak az evangélium iránti és az egyház iránti hűségét. Ez a gesztus, hogy ő ezt a kötetet külön üdvözölte, én azt gondolom, hogy egy nagyon fontos jelzés arra, hogy ott van Mindszenty az érdeklődés térképén, mi pedig ezt a kötetet néhány hónap múlva magyarul is ki fogjuk hozni, hogy a magyar olvasók számára is elérhetővé váljon mindaz, ami most már angol nyelven nagyon bízom benne, hogy nagyon sok intézménynek, egyetemnek a könyvtárában ott lesz és a tudományos közéletben benne lesz a nemzetközi tudományos közéletben is.
- Köszönöm, Földváryné Kiss Rékát és Molnár Antalt hallották.

Megszólaló Földváryné Kiss Réka, elnök, Nemzeti Emlékezet Bizottsága; Molnár Antal, igazgató, Történettudományi Intézet
Műsorvezető Nagy Katalin

A beszélgetés meghallgatható (08:36:08-tól: 44:50-ig):

https://mediaklikk.hu/radio-lejatszo-kossuth/?date=2022-01-28_06-00-00&enddate=2022-01-28_09-10-00&ch=mr1

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

[Bemutatták a Mindszenty-per kapcsán készült tanulmánykötet angol nyelvű kiadását](#)

M1 MA REGGEL - 2022.01.31.

A Római Collegium Hungaricumban mutatták be január 25-én a Mindszenty József bíboros elleni per kapcsán készült tanulmánykötet angol nyelvű kiadását, mely a katolikus egyházi állam hivatalos kiadója, a Library A. Dietrich Canajo voltából juthat széles európai nyilvánosságához. A könyv középpontjában a Mindszenty

József hercegprímás ellen 1949-ben lezajlott pereál. A kötetért személyesen Ferenc pápa is köszönetet mondott. Barnának érkeztek vendégei.

- Köszönöm szépen. Két vendégem is van. Földváryné Kiss Réka, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke. Jó reggelt kívánok!
- Jó reggelt kívánok!
- Jó reggelt kívánok!
- És Molnár Antal, ha megengedi, elolvasom, jó hosszú titulusa van. A Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének igazgatója és a Pápai Történettudományi Bizottság tagja, majd erre rátérünk, hogy a Bizottság mivel foglalkozik.

Mennyi minden kutatható még Mindszentyről. Pontosan ebben a könyvben a kötetben, mert itt van angol nyelven megjelent, magyarul is meg fog gondolni, mi mindenre terjed ki a kutatás, mit tartalmaz a könyv. Ez a kötet egy 2019-es konferenciának az anyagát tartalmazza. Az a bíboros elleni kirakatpernek a 70. évfordulójára szerveződött a parlamentben, és ami akkor azt gondolom, hogy nagyon fontos volt, hogy egy egész közép-európai kontextusba helyezte el azt a pert, ami akkor hihetetlen fontos volt, nemzetközi visszhangot kapott, szimbolikus per volt Mindszentyé, és amikor az ő perének a legújabb eredményeit, ami az állambiztonsági anyagban, a külügyi anyagban, a nemzetközi összefüggésekben látható. Ezt elhelyeztük más perekkel összefüggésben, tehát bemutattuk azt, hogy Lengyelországtól Albánián, a kommunista diktatúra idején a különböző habitusú főpapok ellen milyen eljárások voltak, mennyire mutattak ezek nagyon hasonló következményeket. És ami számunkra fontos volt, hogy a határon túli magyar egyházi vezetők, Romzsa Tódor, Márton Áronnak a történetét is beemeltük egy valóban európai kontextusba mindezt angolul, és ezt az együttműködéseinknek köszönhetően sikerült a Vatikáni Kiadó által megjelentetni, és ezzel picit ráirányítani a figyelmet erre.

- Ez az első ilyen könyv lehet, ami a Vatikáni Kiadó gondozásában jelent meg?
- Magyar vonatkozású könyvek közül nem az első, 2015-ben már napvilágot látott egy szintén szép és tartalmas kötet Magyarország és a Szentszék diplomáciai kapcsolatainak XX. századi történetéről, tehát igazából ennek már vannak komoly és izgalmas előzményei.
- Ahogy a felvezetőben is mondtam, hogy röviden dióhéjban a Pápai Történettudományi Bizottság mivel foglalkozik, mi a feladata, melynek ön tagja?
- A Pápai Történettudományi Bizottságot 1954-ben alapította XII. Pius pápa, igazában véve a Nemzeti Történettudományi Bizottságok mintájára, ezek a Nemzeti

Történettudományi Bizottságok szervezik az ötévente megrendezésre kerülő nagy történész világkongresszust, és ekkor úgy gondolta a pápa, hogy elérkezett az idő, hogy az egyháztörténeti kutatás is nem azt mondom, hogy felzárkózzon a világi kutatáshoz, hiszen az egyháztörténet korábban indul, mint a világi történettudományi kutatás, hanem inkább úgy fogalmaznék, hogy bekapcsolódjon és közös nyelvet beszéljen az egyetemes történeti kutatásokkal, és ekkor alapította ezt a történettudományi bizottságot, ami igazában véve Vatikánnak a legmagasabb vagy a katolikus egyháznak a legmagasabb ilyen történettudományi intézménye, testülete, amelynek a fő feladata elsősorban az egyháztörténeti kutatások koordinálása, konferenciák szervezése, kötetek kiadása, illetve adott esetben tanácsadása Pápának, szentatyának. Például a pápai évkönyveknek a korrektúráját végezzük el bizonyos időközönként.

- Elnök asszony említette, hogy több koncepció is összehasonlítható, tiszteletreméltó Mindszenty bíboros perével, határon túlról is. Vannak párhuzamosságok, tehát a séma az majdnem ugyanolyan?

- Vannak párhuzamosságok, és ami azt hiszem, hogy ebből kiderül, ráadásul nem csak nemzetközi, de felekezeti összefüggésben is vizsgáltuk, mutattuk Ordass Lajos, Ravasz László püspök elleni egyházpolitikát, hogy ugyan a taktika, meg az egyházpolitikai helyzet az országoként és felekezetenként különböző más nyilvánvalóan az egyes egyházfőknek a habitusa, tehát Mindszenty egy kifejezetten vállaltan antikommunista és egy nagyon evangélizáló, dinamikus, a tömegeket megszólítani tudó főpap volt. Volt más, aki inkább a párbeszédre törekedett, de azért azt látjuk, hogy a végén a kommunista pártoknak ugyanaz volt a célja, kiszorítani az egyházakat és a vallásos világnézetet a mindennapokból, és ilyen szempontból tulajdonképpen ugyanarra mutatnak ezek a párhuzamosok. Nekünk azt hiszem, hogy nagyon fontos volt az, hogy ezt magyar szempontból tudjuk megmutatni, tehát hogy mi rólunk beszéljünk egy európai közönség számára.

- Az mennyiben verhető fel a kötetben, hogy Mindszenty bíborost nem csak a kommunisták, a nyilasok is üldözték, tehát gyakorlatilag mind a két helyről kapta a támadásokat. Valószínű, hogy ez a kettő kapcsolatban is lehetett egymással?

- Ez folyamatában?

- Mindenképpen, tehát ez ugye egy alapvető emberi habitusból adódik, a diktatúrák, az erőszak, az egyházellenesség nagyon határozott és kompromisszummentes elutasításából. Én azt gondolom, hogy mint a nyilas vagy a náci rendszer, mint a kommunista rendszer alapvetően egyház és kereszténység ellenes, és ezt a bíboros pontosan tudta, és igazából az egész magatartását ez motiválta. Kapcsolódva elnök asszony gondolataihoz, szerintem az egyik legfontosabb tanulsága ennek a kötetnek,

ennek az összehasonlító vizsgálatnak, hogy különböző habitusúak voltak ezek a főpásztorok. Többen keresték kifejezetten a megbékélés útját, vagy valamiféle modusi vendég kialakítását, kompromisszumot, valamennyinek ugyanaz lett a sorsa. Igazában véve a békülékenység csak időhúzásra adott lehetőséget. Egészen más volt a szituáció az 1960-as vagy '70-es években, amikor már a kommunista államhatalmak is késznek bizonyultak bizonyos kompromisszumokra, bizonyos tárgyalásokra. Az az időszak, amikor Mindszenty Józsefet bebörtönzik és elítélik, az igazában véve nem volt alkalmas erre a kompromisszumra, és ez mutatja azt, hogy lényegében az ő magatartása bizonyos értelemben az egyetlen választható út volt.

- Érdekes évforduló közeleg, hiszen amennyire emlékszem, de nem akarok butaságot mondani, '49. február elején volt ez az ítélet hozatala, azt hiszem harmadikán, talán, vagy valahogy így másodikán, harmadikán. És utána emlékszem, mikor Mindszenty bíboros elhagyta az amerikai nagykövetséget, a Magyar Népköztársaság és a Vatikán közötti megállapodás kapcsán, akkor, mikor megérkezett Rómába, Vatikánba, utána küldték a magyar igazságügyi hatóságok a kegyelmi iratot, és a bíboros azt mondta, hogy nem, mert visszautasítja. Ő ragaszkodik hozzá, hogy őt koncepciós perben ítélték el. Erről is olvashatunk a kötetben?

- Ez a kötet kifejezetten a perre fókuszál, de természetesen azért Mindszenty egész pályafutása és pályaképe röviden bemutatásra kerül, és az a nemzetközi kontextus is, ami magával a perrel kapcsolatos, hiszen azért ne feledjük el, hogy ez egy olyan per volt akkor '49-ben, ami ugye már a vasfüggöny, a leereszkedett vasfüggönynek mind a két oldalán nagyon fontos és szimbolikus jelentőséggel bírt, hiszen a kommunisták itt a Mindszenty-per kapcsán akarták, hogy mondjuk a maguk nagy történetét, mester narratíváját elmondani a klerikális reakcióról, tehát befeketíteni, besározni a személyiséget és nem csak az egyházpolitikát. Nyugaton pedig ekkor szembesültek azzal, hogy tulajdonképpen a kommunista egyházüldözés minden eszközt képes bevetni. Úgyhogy azt gondolom, hogy ilyen szempontból is érdemes újraolvasni ma a Mindszenty pert, merthogy nagyon a párhuzamok tulajdonképpen a későbbi egyházpolitikai alakulásokkal rendkívül érdekesek, hiszen ezek a toposzok megszületnek.

- Nagyon szépen köszönöm.

- Köszönjük szépen.

Megszólaló Földváryné Kiss Réka, elnök, Nemzeti Emlékezet Bizottsága; Molnár Antal, igazgató, MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet

Műsorvezetők Székely Áron; Fábián Barna

A beszélgetés megtekinthető: <https://hirado.hu/belfold/video/2022/01/31/kotet-a-mindszenty-perrol>

Cikkkel közölt tartalom:

hirado.hu - 2022.02.01. - Mindszenty bíborost minden szélsőség üldözte

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

Könyvet mutattak be Mindszentyről Rómában

KOSSUTH RÁDIÓ, DÉLI KRÓNKA - 2022.01.26.

https://mediaklikk.hu/radio-lejatszo-kossuth/?date=2022-01-28_12-01-00&enddate=2022-01-28_13-00-00&ch=mr1 (12:30:40-tól 12:31:28-ig Földváryné Kiss Réka reggeli beszélgetés részletével)

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

Könyvet mutattak be Mindszentyről Rómában

RADIO VATICANA - 2022.01.26.

Összeállítás a könyvbemutatóról, benne interjú Földváryné Kiss Rékával (41:10 – 49:35)

<https://www.katolikusradio.hu/archivum.php?firstaudioid=21&mev=2022&mho=01&mnap=26&mora=21&mperc=30>

(Elhangzott a Katolikus Rádióban 2022.01.26-án 21:30, valamint 01.27-én 5:40, 12:10) /alább...

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

Interjú Földváryné Kiss Rékával - Katolikus Rádió

KATOLIKUS RÁDIÓ - 2022.01.26.

A római Magyar Akadémián mutatták be január 25-én kedden este a „Mindszenty József bíboros pere hetven év távlatából” című angol nyelvű tanulmánykötet. Földváryné Kiss Réka, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága elnöke a könyv megszületésének alapgondolatát és célkitűzését elemezte a Vatikáni Rádióban szerdán reggel.

Az adásrészlet meghallgatható (41.25-től 49:35-ig):

<https://www.katolikusradio.hu/archivum.php?firstaudioid=21&mev=2022&mho=01&mnap=26&mora=21&mperc=30&fbclid=IwAR0DtNVLKDBZFbBWKv8ZKMa4EIGTPjvsL8d0ArLGzLMo8eft-Ab0Tdw2ig>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

Múlt héten Rómában bemutatták a Mindszenty József-tanulmánykötetet

KARC FM, HANGOLÓ - 2022.01.31.

A múlt héten Rómában bemutatták a Mindszenty-tanulmány kötetet. Mit tartalmaz ez a kötet, miért jelentős, hogy eljutott Rómába, és eljutott Ferenc pápához, erről lesz szó a most következő húsz-huszonöt percben Virthné Dierra Bernadett, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága Hivatalának tudományos kutatója. Itt van velünk személyesen is. Jó reggelt kívánok önnek is!

- Jó reggelt kívánok!

- És telefonon tud a beszélgetésbe bekapcsolódni a Pázmány Péter Katolikus Egyetem docense, Fejérdy András, jó reggelt kívánok önnek is!

- Jó reggelt kívánok!

- Először hadd kérdezzem önt Virthné Diera Bernadettet, hogy ennek a tanulmánykötetnek ugye volt egy 2019-es konferencia, ez az előzménye. Miről szólt ez a konferencia? És miért volt jelentős, hogy 2019-ben Budapesten megtartották ezt.

- 2019-ben tartottuk ezt a konferenciát, és ez egy évfordulóhoz kapcsolódik a 70 évvel ezelőtt, tehát 1949-ben volt koncepció per Mindszenty bíborosa ellen, és ennek kapcsán gondolták azt a szervezők, hogy ennek egy méltó emléket kéne állítani, és hát ugye azért a kutatások megindultak, itt azért nagyon sok eredmény

már megszületett, tehát bizonyos szempontból ismert volt maga a koncepció eljárás, a per, de azt gondoltuk, hogy van olyan új mondanivalónk, amivel tudjuk ezt a képet árnyalni, és két irányba indultunk el a képnek a differenciáltabbá tétele felé, az egyik az volt, hogy szeretnénk volna közép-kelet-európai összefüggésében láttatni Mindszenty bíboros elleni eljárás, tehát ezért ez egy nemzetközi konferencia volt, nyolc országból jöttek előadók, és tényleg Lengyelországtól egészen Albániáig sikerült bemutatnunk azt, hogy az ottani kommunista berendezkedés hasonlóan Magyarországhoz, hogyan kerül szembe az egyházi vezetőkkel, és a másik szempont vagy aspektus, amit beemeltünk a konferenciának a témájába, és aztán a kötetben is, hogy a protestáns egyházak, az evangélikus, illetve a református egyház, hogy milyen ott, milyen stratégiákat, vagy milyen viselkedéseket dolgoztak ki, vagy azok az egyházak hogyan reagáltak erre a kommunista hengerre, ami megindult itt '45 után.

- Tehát tulajdonképpen ez a tanulmánykötet, ha jól tudom, angolul jelent meg most, ugye? Ez ezeket az előadásokat tartalmazza és különböző tanulmányokat még kiegészítésként?

- A konferencián elhangzott előadásokat tartalmazza. Három nagy témája van, az első ugye a Mindszenty perével foglalkozik, illetve személyével, aztán a második része a kelet-közép-európai főpapok sorsát mutatja be, kezdve Slippé bíborostól ugye, ahogy Ukrajna irányából, vagy tehát a Szovjetunióból megindul ez az egyházüldözési hullám. Nagyon fontosnak tekintettük azt, hogy ne csak a környező országokba, ugye nagyon jó mind a két intézménynek nagyon jó intézményközi kapcsolatai vannak történészekkel, de szeretnénk volna azt, hogy a határon túli magyar történészek is, tehát így volt Felvidékről előadónk, Erdélyből is, tehát hogy Márton Áron nagyon fontos résztvevője volt, vagy ennek a résznek, illetve nagyon érdekes az, hogy a Felvidéken egy Mindszenty-perhez hasonló koncepciók pert is rendeztek, ami abszolút a kettőnek a kapcsolatát ki lehet mutatni, és akkor a harmadik része a kötetnek pedig az, ami szintén nekünk, magyaroknak fontos, nemzetközi szempontból is, meg azért hazai szempontból is, hogy Mindszenty mellett voltak még más olyan főpapok itt Magyarországon, akik hasonló üldözést szenvedtek, és hogy az ő sorsukat is megismertessük a hazai és a nemzetközi közvéleménnyel is.

- Fejérdy Andrászt kérdezem, aki telefonon van, tehát itt velünk, hogy miért fontos az, hogy Rómában most a múlt héten bemutatták ezt a tanulmánykötetet, és milyen volt a fogadtatása?

- A jelentősége annak, hogy Rómában tudtuk bemutatni, illetve hogy angolul készítettük el ezt a kötetet, az az, hogy egy komoly tapasztalat az elmúlt

évtizedekből, hogy a közép-európai és a magyar történettudománynak az eredményeit viszonylag kevéssé ismerik nyugaton, részben azért, mert a források a nyelvéhez nem férnek hozzá, és a publikációk jelentős része sem olyan nyelven születik, amelyet a nyugati vagy a világ más táján élő kutatók könnyen el tudnának olvasni, ezért is született az a döntés, hogy ezt a fontos konferencia kötetet először angolul jelentetjük meg, hogy a közép-európai és a magyar történettudomány eredményeit minél szélesebb körben meg tudjuk ismertetni, és ezen keresztül Közép-Európa és Magyarország történetét a közös európai történelmi emlékezet részévé alakítsuk. Maga a kötetbemutató nagyon pozitív visszhangot váltott ki Rómában, gyakorlatilag a legjelentősebb egyetemekről, szakmai műhelyekből jöttek el résztvevők a bemutatóra. Magát a kötetet két jelentős olaszországi egyetemnek, a római Lunca Tudományos Egyetemnek, illetve a Moliere-i Egyetemnek egy-egy történészprofesszora méltatta és mutatta be a köszöntő szavak elhangzottak részben Habsburg Eduard szentszéki nagykövet részéről részben a két kötet mögött álló intézmény, a Bölcsészettudományi Kutatóközpont, illetve a Nemzeti Emlékezet Bizottsága vezetői részéről, illetve köszöntőt mondott Bernáth Ágira a Pápai Történeti Bizottság elnöke. Ez azért jelentős, mert magát a kötetet nem csak angolul jelentettük meg, hanem a Pápai Történeti Bizottsággal közös kiadványként az ő sorozatukban, ami biztosítja azt, hogy ez a kötet parancsol és a világ legfontosabb könyvtárában biztosan helyet fog kapni. Amit még itt érdemes megjegyezni a kötet fogadtatásáról, hogy mivel Pápai Történeti Bizottság sorozatában megjelent kötetről van szó, természetesen a Bizottság elnöke egy példányt a Szentatyának, a pápának is elküldött. Nyilvánvalóan egy udvarias válaszadás szokásos, de talán azt mondhatjuk, hogy a Szentatya nevében jött válasz egy puszta udvarias válasznál több volt, mert gyakorlatilag a köszönet kifejezésén túl elismerését fejezte ki a kötet érdekességéért, és azt hangsúlyozta a válaszában, amit Bernáth Ágnes ismertetett a köszöntő szavai során, hogy ez a kötet is hozzájárul ahhoz, hogy a közismert nagyságát Mindszenty bíborosnak közelebb hozza az olvasóhoz és rámutat a kötet arra, hogy milyen mélységben szerette a bíboros az egyházát. Ez talán mind a közismert nagyság, mind az egyház iránti szeretet, mind két kulcsfogalom ebben a válaszlevélben köszönő levélben arra mutat rá, hogy egyfelől jó volt az a gondolat, hogy Mindszenty neve köré építve próbáljuk ezt a közép-európai egyházüldözési tapasztalatot egy tágabb közvélemény elé tárni, hiszen az ő neve egy húzónév, közismert az ő alakja, másfelől pedig bizonyos értelemben választ is ad azokra a kritikákra, amelyek Mindszenty bíboros személyével szemben gyakran megfogalmazódnak, és amelyeknek a gyökere tulajdonképpen az, hogy elsősorban a közéleti szerepét, a politikai szerepvállalását vizsgálják csak, és nem gondolnak bele,

hogy emögött igazából egy lelkipásztori megfontolás, egy főpapi keresztény tanúságtevő élet áll, és gyakorlatilag a pápai levélnek ez az egyház iránti szeretet evangéliumi erőre utaló megjegyzése. Ezt igazolja vissza, hogy igenis lehet Mindszentyt, reményként, sőt kell is lelkipásztorként olvasni. Nyilván ez nem vonja le azt a lehetőséget, hogy vonja el azt a lehetőséget, hogy ugyanakkor akár kritikusan is szemléljük az ő közéleti vagy nyilvános szereplését.

- Vissza fogunk még arra térni, hogy miért jelentős az, hogy eljutott a pápa kezébe ez a tanulmánykötet, hiszen nyilván összefüggésben van Mindszenty boldoggá avatási ceremóniájával, vagy ugye évek óta húzódik ez az ügy, de vissza fogunk - mondom - erre térni. Most vissza Virthné Diera Bernadetthez, hogy említette, hogy tulajdonképpen egész Közép-Kelet Európában a szovjet uralom után elkezdtek üldözni az egyházakat, és az előbb pedig Fejér D. András arról beszélt, hogy Mindszenty bíboros ennek egy szimbolikus alakja. De nagyon röviden összefoglalva a kommunisták miért félték a vallástól, az egyházaktól?

- Leginkább az két probléma volt, én úgy látom vagy két fő, hogyha most csak rövid összefoglalásra lehet szorítkozni. Az egyik az egy olyan féle ideológiai vagy gondolati szembenállás, amit nem mindig szoktunk hangsúlyozni, de azért. tehát a korban élve és a korabeli forrásokot olvasva ez nagyon is jelentős volt, tehát egy ateista, egy istentagadó világnézete volt ugye a kommunizmusnak, és ez önmagában már hordozta azt, hogy az egyházzal összeütközésbe fog kerülni. A katolikus egyházzal való sokkal intenzívebb ütközése az volt, tehát ez nagyon emblematis, például az a lépése a Szövetséges Ellenőrző Bizottságnak, hogy 1945. április elején már a pápai nunciust azt kiutasították Magyarországról, Angelo Rottát ugye, aki az egész holokauszt időszakában óriási embermentő tevékenységet végzett, tehát hogy megszakadtak a diplomáciai kapcsolatok ezzel.

- Még a fizikális kapcsolatok, ugye a távíró kapcsolat is olvastam ezzel kapcsolatban, megszakadt.

- Igen, tehát nem állt helyre, és nem volt hivatalos út, ahogyan lehetett a Szentszékkal érintkezni. És a másik pedig az, hogy ugye a katolikus egyház, az egy, tehát nem egy nemzeti egyház, hanem úgy mondhatnánk, hogy egy nemzetközi, vagy hát hogy a központja Rómában van, tehát nem tudnak úgy semmilyen intézkedést, vagy semmilyen kapcsolatot felvenni, tehát a magyar püspöki karnak folyamatosan egyeztetni és kapcsolatban kell lenni a világegyházzal, Szentszékkal, a római pápával, és hogy ez egy sokkal nagyobb hálózat, mint mondjuk, amit itt Magyarországon egy kommunista párt felügyelni, megszerezni vagy egyáltalán a befolyását tudja érzékelteni.

- Fejérdy Andrásához vissza, hogy mennyire lehet azt mondani, ugye elhangzott, hogy egy szimbolikus alak, Mindszenty József alakja, nyilasok is letartóztatták, a kommunisták börtönbe vetették, utána tíz évig volt az amerikai nagykövetségen, tehát valóban sokat szenvedett, de tudjuk, hogy az '50-es években az egyházüldözés ideje alatt mennyi papot meggyilkoltak, elüldöztek a különböző szerzetesrendeket feloszlatták, megkínózták őket az Andrássy úton és máshol is, szóval ezeket tudjuk, de hogy Mindszenty szenvedését, az ő megpróbáltatásait hova lehetne sorolni?

- Van egy terminus technikus, ha tetszik a fehér vértanúságnak a terminus technikusa, ami azt írja le, hogy valójában nem a halálával, a vértanúsággal, a vértanúsággal, a vértanúsággal, a hite és elvei és egyháza mellett, hanem gyakorlatilag az állandó meghurcolás, szenvedés, ami nem jár halállal, az adja ezt a vértanúságot, ami fehér vértanúságnak nevezhető, tehát Mindszenty ebbe a kategóriába tartozik, mint oly sok más kőpásztor egyébként Közép-Európából, tehát a kötetben szereplő alapok közül is .... Zágrábi érsek ide sorolható - Visinszki bíboros, Beráni érsek ide sorolható, de vannak köztük vértanúk is, mint Romzsa Tódor, kárpátaljai görögkatolikus püspök, vagy pedig Winterner András, akik ténylegesen bele is halnak az üldöztetésbe. Mindenkinek a szimbolikus alakja inkább arra megy vissza, hogy ő volt az első bíboros, akivel szemben egy ilyen nyílt koncepciók pert a kommunista rendszer végrehajtott. A kommunista politikai vezetés is úgy tekintett erre a perre, mint egy mester narratívára, amely a katolikus egyház és a kommunista rendszer közötti szembenállásnak a fő pontjait bemutatja és a kommunista győzelmet demonstrálja. Ez az egyik eleme, a másik pedig, hogy az ő pere rendkívül nagy nemzetközi visszhangot keltett. Egy nagyon apró epizód, ami elhangzott Rómában a könyvbemutatón és megvilágítja, hogy milyen mélységig ismert Mindszentynek az alakja a korban. Az egyik bemutató professzor mesélte, hogy a közelmúltban egy levéltári dokumentumra bukkant, ... egy dél-itáliai apró tartománynak egy apró, néhány száz lelkes falujából érkezett levél a Szentszékhez, amelyben egy egyszerű helyi ember azt ajánlja föl, hogy segítsen neki a Szentszék eljutni Magyarországra, ő kiszabadítja Mindszenty bíborost, mégpedig úgy, hogy fölajánlja magát váltságul mindenki helyett és letölti helyette a büntetést. Tehát ez mutatja azt, hogy a korban mindenki odafigyelt az ő személyére, mindenkinek volt valami viszonyulása hozzá, és rendkívül nagy szimpátiát keltett az itt élő egyházak sorsa iránt.

- Virthné Diera Bernadettet kérdezném ismét, hogy vannak-e még feltáratlan területek, vagy ez a tanulmánykötet, ami most angolul is megjelent, és amit Rómában most múlt héten bemutattak, és ennek apropóján vetettük fel most ezt a

témát. Ez teljességgel feltárta az egész közép-európai, közép-kelet-európai és magyarországi egyházüldözést és azt az időszakot.

- Hangsúlyoztuk a kötet bevezetőjében, hogy ez a kötet a 2020-as tudásunkat mutatja be, és akkor ezt úgy érdemes magyarázni, hogy új források most rendelkezésre állnak, ugye Ferenc pápa hozzájárult ahhoz, hogy a XII. Pius uralkodása idején, tehát 1939 és '58 között keletkezett iratokat kutatni lehessen, és mi, amikor ezt a konferenciát megrendeztük, ezek az archívumok még zárva voltak, tehát nem jutottak el se a magyar kutatók, se a többi kelet-európai vagy közép-európai kutató, tehát ez biztos, hogy egy új kincsesbánya lesz, és sok mindent fogunk tudni még innen megismerni, és hát ugyanakkor azt is hozzá kell tenni, hogy a másik fél, ugye az oroszországi levéltárak azért nem teljesen vannak nyitva, tehát sok információnk van onnan is, de onnan is várhatók még újdonságok, amik azt gondolom, hogy nem fogják teljes mértékben átírni azt a képet, amit most mi ebben a kötetben bemutatunk, de mindenképpen hozzá fognak új adatokkal járulni ahhoz, hogy több és biztosabb ismeretünk legyen.

- Ismét Fejérdy Andrászt kérdezném, és akkor vissza a Vatikánhoz, hogy Mindszenty József boldoggá avatása, szentté avatása régóta húzódik, hogy ez a mostani esemény mennyiben segítheti elő az, hogy felgyorsuljanak a dolgok, vagy pedig annyira a Vatikán annyira szigorú menetrendben és forgatókönyv szerint jár el ilyen esetben, hogy ez a gyorsulás nem várható el.

- Valóban igaz, hogy a szentszéki ügymenetnek van egy meghatározott formája, és igazából Mindszenty bíboros boldoggá avatási eljárása során az, amire most várni kell, és ez igazából nem gyorsítható meg, az egy visszaigazolt csoda. Ez jellemzően csodás gyógyulást jelent, aminél még ha be is következik egy ilyen gyógyulás, akkor meg kell várni, hogy az valóban tartós gyógyulás, ezért éveknek kell eltelnie, nem tér-e vissza a betegség. Tehát ez egy ilyen értelemben változtató, hogy maga a kötet megjelenése, bemutatója a boldoggá avatást meggyorsítaná, ugyanakkor én úgy érzem, hogy a pápa üzenetnek ez az egyház iránti szeretetét hangsúlyozó mondata Mindszenty bíboros esetében azért visszautal arra, hogy pont 2019 februárjában, amikor mi a konferenciát tartottuk, akkor született meg az a dokumentum Rómában és hagyta jóvá a pápa, amely Mindszenty bíborosnak az erények hősiek gyakorlását igazoló magatartását ismeri el, tiszteletreméltóvá válik Mindszenty bíboros, tehát gyakorlatilag a boldoggá váláshoz szükséges lépés az utolsó előtti epizódjához akkor értünk el. És ehhez utal vissza a pápa, ami azt mutatja, hogy a Szentszéknél napirenden van a kérdés, foglalkoznak ezzel az ügyel, nyilvánvalóan arra kell

várnunk, és a hívek azért imádkozhatnak, hogy minél előbb egy ilyen igazolt csoda lehessen, és akkor már nincsen semmi akadálya a boldoggá avatásnak.

- Tehát, hogy ő annak idején valamilyen csodát tett-e, ugye erről van szó?

- Ez nemcsak annak idején, hanem most is lehet a közbenjárását kérni, imádkozni hozzá, ezeket a Mindszenty Alapítvány, illetve a posztulátorok, akik a boldoggá avatási eljárást vezetik, gyűjtik, és amikor megfelelően dokumentált és hitelesnek és kellő súlyú gyógyulásnak vagy kellő nagyságú gyógyulásnak a jelét látják, ezt felterjesztik, és ott különböző orvosi és teológiai bizottságok azok, akik ezeket megvizsgálják, és ha pozitívan nyilatkoznak, akkor lépünk a boldoggá a saját társfázisába.

- Egy percünk maradt, Fejérdy András korábban említette azt, hogy hát vitatott Mindszenty József alakja, hiszen ő nagyon keményen politizált közéletben részt vett, hogy emiatt lehet azt mondani, hogy sokan ódzkodnak Mindszenty József alakjától, és nem tekintik mártírnak vagy lehet valami egyéb oka is vagy felülírja mindezeket azt, hogy ő a hitéhez, az egyházához mennyire ragaszkodott?

- Azt gondolom, hogy a. tehát hogy a negyven éves kommunista diktatúra, és az, ahogy ott Mindszenty alakját bemutatták és tanították, és jelen volt a közéletben, hogy ez egy nagyon káros és romboló folyamat volt, nekünk ezt kell most egy picit megmutatni, hogy ki volt ő valójában, és hát ezért született ez a konferencia és ez a tanulmánykötet is, hogy bemutassuk őt, vannak olyan tanulmányok, amik a politikai működését, de vannak olyanok, akik kifejezetten a lelkipásztori erényeit próbálják meg bemutatni, és akkor egy utolsó mondat, hogy a boldoggá avatási ügynek a posztulátora, Kovács Gergely volt, aki szintén előadott ezen a konferencián, és ő mondta azt, hogy azért is lendült meg a boldoggá avatási eljárása, mert sikerült Mindszentyről ezeket a politikai kliséket lehántani, és hogy tényleg ott, mint egy Istenbe kapaszkodó és a híveiért élő lelkipásztor képét tudták megmutatni.

- Fejérdy Andrásához is ugyanez a kérdés fél percünk maradt?

- Fél percben nagyon sokat nem tudok kiegészíteni, amit Webber elmondott, valójában az van, hogy lehet a konkrét titkai döntéseit, lépéseit kritizálni Mindszentynek. Ez a lehetőség változatlanul megmarad, de az kétségtelen az ő esetében, hogy a keresztény értékek és hite melletti kiállás és tanúságtétel az fontosabb volt számára a politikai sikernél. És ez az, ami miatt azt gondolom, hogy mindenki részéről tiszteletet érdemel.

- Köszönöm szépen, hogy itt voltak. Személyesen Virthné Diera Bernadett, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága Hivatalának tudományos kutatója, telefonon pedig Fejérdy András, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem

Szereplők Wirthné Diera Bernadett, tudományos kutató, Nemzeti Emlékezet Bizottsága; Fejérdy András, docens, Pázmány Péter Katolikus Egyetem
Műsorvezető Bálint István

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

HONLAPMEGJELENÉSEK

[Könyvbemutató a római Magyar Akadémián: Mindszenty pere hetven év távlatából](#)

VATICANNEWS.VA - 2022.01.26. - SZERZŐ P. VÉRTESALJAY LÁSZLÓ SJ

Nagy érdeklődés mellett mutatták be január 25-én kedden este a római Magyar Akadémián a „Mindszenty József bíboros pere hetven év távlatából” című angol nyelvű tanulmánykötet, melynek szerkesztője Fejérdy András és Wirthné Diera Bernadett.

A Pápai Történettudományi Bizottság sorozatában és a vatikáni LEV könyvkiadó gondozásában jelent meg múlt év végén angol nyelven a „The Trial of Cardinal József Mindszenty from the perspective of seventy years”, vagyis Mindszenty József bíboros pere hetven év távlatából című tanulmánykötet, melyet a Nemzeti Emlékezet Bizottsága, valamint a Bölcsészettudományi Kutatóközpont közösen szerkesztett. A könyv Közép- és Kelet Európa nemzetközi és egyházpolitikai összefüggésrendszerében vizsgálja az 1949-es Mindszenty pert és a térség országában a kommunista diktatúra hasonló eseményeit. A kötet a budapesti Parlamentben 2019. február 13-14-én tartott nemzetközi konferencia anyagát foglalja össze. A római könyvbemutatón felolvasták Habsburg-Lotharingiai Eduard szentszéki magyar nagykövet köszöntését, majd Molnár Antal bevezető előadása a könyvet a Magyar Akadémia történeti kutatómunkájának folyamatában értelmezte. A kötetet Bernard Ardura atya, a Pápai Történettudományi Bizottság elnöke mutatta be, majd Andrea Ciampani, a római LUMSA egyetem professzora módszertani, Matteo Luigi Napolitano professzor, a Molisei Tudományegyetem tanára pedig tartalmi szempontból elemezte. Végül a könyv szerkesztője, Fejérdy András szólt röviden a kötet felépítéséről. Földváryné Kiss Réka, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága

elnöke a könyv megszületésének alapgondolatát és célkitűzését elemezte, aki a Vatikáni Rádióban szerdán reggel nyilatkozott erről a témáról.

<https://www.vaticannews.va/hu/vatikan/news/2022-01/mindszenty-konyvbemutato-per-tavlat-kontextus-kozep-europa.html>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

Ferenc pápa Mindszenty bíboros „közismert nagyságáról és Egyház iránti szeretetéről”

VATICANNEWS.VA - 2022.02.16. - SZERZŐ VERTSE MÁRTA

A római Magyar Akadémián január 25-én mutatták be a „The Trial of Cardinal József Mindszenty from the perspective of seventy years” vagyis „Mindszenty József bíboros pere hetven év távlatából” című angol nyelvű kötetet, melynek ismertetésekor többek között P. Bernard Ardura premontrei szerzetes, a Pápai Történettudományi Bizottság elnöke mondott beszédet, idézve Ferenc pápa hozzá intézett sorait, mely méltatja Mindszenty bíboros történelmi helytállását.

Mint arról már beszámoltunk, a római Magyar Akadémián január 25-én mutatták be a „The Trial of Cardinal József Mindszenty from the perspective of seventy years” vagyis Mindszenty József bíboros pere hetven év távlatából című, a Közép- és Kelet-Európai egyházi vezetők sorsa alcímű angol nyelvű kötetet, amely a magyar hercegprímás 1949-ben lezajlott koncepció peréből kiindulva tárja fel a kommunista rezsimek alatt szenvedő térség egyéb egyházi üldözöttjeinek tanúságtételét. A Vatikáni Könyvkiadó által közzétett kötet bemutatóján elsőnek Habsburg-Lotharingiai Eduárd, szentszéki nagykövet üdvözlete hangzott el, amelyet az est vendégeihez intézett, és amelyet Németh Norbert atya, a Pápai Magyar Intézet rektora, a szentszéki nagykövetség tanácsosa olvasott fel. Ezt követően P. Bernard Ardura premontrei szerzetes, a Pápai Történettudományi Bizottság elnöke mondott beszédet, amelyet most ismertetünk.

„Egy fontos mű bemutatása gyűjtött ma este egybe bennünket a római Magyar Akadémia csodálatos környezetében, egy könyv, amely számos tanulmányt foglal magába azzal a céllal, hogy bemutassa Mindszenty József bíboros, esztergomi érsek,

a kommunista diktatúra jelképe és a kegyetlen ateista rezsim által üldözött többi vallási vezető történetét” – kezdte beszédét P. Ardura, majd felidézte Paul Hofmann újságírónak a New York Times-ban 1971. szeptember 29-én megjelent cikkét, amely a következőkről tudósított:

„A Vatikán és a magyar kommunista kormány közötti megállapodás, amelynek értelmében Mindszenty József bíboros tegnap elhagyta menedékhelyét és Rómába utazott, magába foglalta azt az ígéretet, hogy a Bíboros nem fog nyilvánosan beszélni sem saját ügyéről, sem a magyar politikai ügyekről, szögezik le ma itteni források. Azt is közölték, hogy Mindszenty bíboros, legalábbis egyelőre, nem teszi közzé emlékiratait. Ismeretes, hogy a 79 éves főpásztor, névlegesen még Magyarország katolikus prímása és Esztergom érseke, a börtönben kezdte el megírni emlékiratait, miután 1949-ben életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték és azóta is dolgozik azokon. Az a hír járja, hogy a két bőrönd egyike, amelyeket Mindszenty bíboros tegnap magával hozott, ezt a kéziratot tartalmazza. Eközben tekintélyes vatikáni források sejtése szerint a Bíboros dönthet úgy, hogy egy rövid római tartózkodás után véglegesen Bécsben telepedik le. A források azt is hangsúlyozták, hogy Mindszenty bíboros szabadon utazhat a világ bármelyik részébe, kivéve szülőföldjét, Magyarországot”.

P. Ardura utalt egy Nixon elnöknek írt, 1969. április 5. keltezésű Memorandum-ra, amely hivatkozik Hartke szenátor Mindszenty bíborossal való találkozásaira. Ezeknek az volt a célja, hogy megoldást találjanak az Egyesült Államok budapesti nagykövetségébe 1956 óta bezárt Bíboros helyzetére. A Szenátor szerint a Bíborost át lehetett volna költöztetni Bécsbe, König bíboros, az osztrák főváros érsekének segítségével, mert a magyar kormány nagyon örült volna, ha Magyarország Prímása eltávozik az országból.

Mindszenty bíboros vállalta volna a vértanúságot, ha hirtelen távoznia kellett volna az USA követségéről

De, ahogy Hartke szenátor magyarázza: „Maga a Bíboros jelenti a problémát ahhoz, hogy Mindszentyt kiengedjük nagykövetségünkről. A Vatikán évek óta igyekszik őt kihozatni és a magyar hatóságok készen állnak, hogy elengedjék, azzal a fenntartással, hogy eleget tegyenek két feltételnek: először is mondjon le arról az igényéről, hogy Magyarország prímása és formális vezetője maradjon; másodsor pedig, miután kijutott az országból, ne folytasson a magyar állam érdekeivel ellenkező semmiféle tevékenységet. A Vatikán elfogadja; a Bíboros határozottan elutasítja ezeket a

feltételeket. A kérdést megvitatták Martin Hillenbranddal, aki egészen a közelmúltig budapesti nagykövetünk volt. A Bíborossal folytatott számtalan beszélgetését követően az a véleménye, hogy Mindszenty soha nem fogja elfogadni ezeket a feltételeket. Ezért a magyar rezsim örömmel hagyja Mindszentyt követségünkön, mivel bármit is mond, mindenképpen csöndben marad. Minden elemzés azt mutatja, hogy ha azt mondjuk a Bíborosnak, hogy távoznia kell helyiségeinkből, akkor kisétál az utcára és hagyja, hogy ismét letartóztassák. Sőt, valóban szinte szívesebben lenne vértanú egy magyar börtönben, mint vendégünk a követségünkön. Kétlem, hogy Hartke szenátor megvalósítja azt, amit König bíborosnak nem sikerült elérnie a pápa nevében tett ismételt erőfeszítései során, hogy rábírja Mindszentyt a távozásra. A körülményeket látván azt hiszem, hogy nem tehetünk mást, mint hogy elfogadjuk a status quo-t” – olvasható a Memorandumban.

A keresztre feszített Krisztus ítélkezik majd fölöttünk

P. Ardura O. Praem. beszédében ekkor Mindszenty bíboros történetével kapcsolatos személyes emléket idézte fel: „Csak az immár szentté avatott VI. Pál pápa volt képes arra, hogy feloldja a csomókat az egyik ilyen koholt per által előidézett helyzetben, amelyek Közép-Kelet-Európában jellemezték a kommunista diktatúra nyomorúságos korszakát. Eszembe jut az a történet, amit Re bíboros, ma a bíborosi kollégium dékánja mondott el, amikor VI. Pál úgy döntött, hogy felkéri Mindszenty bíborost, mondjon le Magyarország Prímása tisztségéről. Tolla írta: „A keresztre feszített Krisztus előtt, aki egy napon ítélkezni fog felettem és ítélkezni fog Ön felett, kérem Önt, hogy nyújtsa be nekem lemondását az esztergomi érseki és Magyarország Prímása tisztségéről”.

Tisztelet a hit ismert és névtelen tanúinak, a harcos ateizmus üldözöttjeinek

„Kitértem Mindszenty bíboros ügyére, akinek ezt a kötetet szentelték, mert személyén és a vele kapcsolatos eseményeken keresztül a könyv, amelyet ma este az egyház jelenkori történetének két kiváló szakértője fog bemutatni, egy olyan mű, amely nyomon követi sok püspök, pap, szerzetes üldöztetését és megpróbáltatását, amelyet az úgynevezett „hidegháború” éveiben szenvedtek el” – folytatta beszédét Ardura atya. „Ezeket az oldalakat végig lapozva egyfajta litániaként sorakozik fel előttünk a hit olyan sok tanúja, akiknek rossz bánásmód jutott osztályrészül. Ezek az oldalak nagy számban ismertetik őket, de sokan vannak azok is, akik a legnagyobb névtelenségben szenvedtek” – mondta P. Ardura felidézve egy rendtársa, a csehországi Želiv apátja történetét, akivel jó ismeretségben volt élete utolsó tizenöt évében. Vitus Tajovsky csehszlovák apátot néhány évre bebörtönöztek, anélkül, hogy bármiféle kapcsolata lehetett volna a külvilággal. Vallomása szerint a legnehezebben

elviselhető kinszenvedést az jelentette, hogy senki sem tudta rokonai, rendtársai vagy barátai közül, hogy életben van-e vagy meghalt és hogy hol tartózkodik.

XVI. Benedek: az Isten nélküli világ ellentétes az emberi méltósággal

P. Ardura elismeréssel adózott a könyv szerkesztőinek: „Mint ahogy a kötet előszavában írtam, valóban nagy örömmel iktattam be ezt a művet a Pápai Történettudományi Bizottság sorozatába, biztos voltam a tanulmányok minőségében, amelyeket Wirthné Diera Bernadett, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága Hivatalának kutatója és barátom, Fejérdy András gondozott. Biztos vagyok abban, hogy az egyes szerzők ezzel a kiadvánnyal tekintélyesen hozzájárulnak Mindszenty bíboros, valamint sok más személy ügye történelmi ismeretéhez, akiket egy harcos ateizmus nevében üldöztek és amely olyan sok szenvedés forrása volt. Mint ahogy XVI. Benedek mondta Szent Pál megtérésének ünnepe alkalmából, 2010. január 25-én: „Az emberek milyen sokszor megkísérelték egyedül, Isten nélkül, vagy Isten ellen építeni a világot! Az eredményt ideológiák drámája jellemzi, amelyek végül beigazolódtak, hogy ellentétesek az emberrel és mély méltóságával”.

Ferenc pápa köszönete és elismerése

P. Bernard Ardura beszéde végén Ferenc pápa köszönetét osztotta meg a római Magyar Akadémia hallgatóságával, aki Mindszenty József bíboros történelmi és hitbeli nagyságát és az egyházhoz való hűségét méltatja.

„Végül szeretném idézni Ferenc pápát, akinek eljuttattam ennek a kötetnek egy tiszteletpéldányát. Ő a következő szavakkal küldte válaszát (Edgar Peña Parra érsek, helyettes államtitkára révén): „Őszentsége elismerését fejezi ki ezért az érdekes kötetért, amely történelmileg újra olvasva a Magyarország Prímása elleni tárgyalást, megerősíti közismert nagyságát és közelebb hozza hozzánk, tanúskodva evangéliumi erejéről és az egyház iránti szeretetéről” – fejezte be a Mindszenty József bíboros pere hetven év távlatából című kötet bemutatását Bernard Ardura premontrei atya a Pápai Történettudományi Bizottság elnöke.

<https://www.vaticannews.va/hu/vatikan/news/2022-02/papa-mindszenty-meltatas-konyvbemutato-ardura-professzor-lev.html>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

Ferenc pápa is köszönetet mondott a Mindszenty József emléket őrző tanulmánykötet megjelenéséért

INDEX.HU - 2022.01.26. - SZERZŐ VÍG GYÖRGY

A római Collegium Hungaricumban mutatták be január 25-én a Mindszenty József bíboros elleni per kapcsán készült tanulmánykötet angol nyelvű kiadását, mely a katolikus egyházi állam hivatalos kiadója, a Libreria Editrice Vaticana jóvoltából juthat széles európai nyilvánossághoz. Ferenc pápa is köszönetet mondott az „értékes kötetért”.

2019-ben rendezték meg Budapesten A Mindszenty-per hetven év távlatából. Főpapi sorsok Kelet-Közép-Európában című nemzetközi konferenciát. A határainkon túl is széles érdeklődést kiváltó tudományos eseménynek, melyet a per hetvenedik évfordulója alkalmából rendeztek meg, a Parlament adott helyszínt.

A nemzetközi konferencián a bíboros ellen 1949-ben lefolytatott koncepciók perrel kapcsolatos legújabb kutatások mellett erős hangsúlyt kaptak a korszakban lezajló egyházüldözések is, melyekre a szovjet befolyási övezetbe tartozó kelet-európai országokban került sor.

A *The Trial of Cardinal József Mindszenty from the perspective of seventy years* címen megjelent kötet Falconieri-palotában megtartott keddi könyvbemutatóján elhangzott Ferenc pápa személyes üdvözlése is:

Őszentsége köszönetet mond a kedves ajándékért, és elismerését fejezi ki az érdekes kötetért, amely a magyar prímás elleni per történeti újraolvasásával megerősíti és közelebb hozza hozzánk ismert nagyságát, megmutatva evangéliumi erejét és hazaszeretetét.

A könyvbemutatón Andrea Ciampani, a római LUMSA Egyetem professzora, valamint Matteo Luigi Napolitano, a Molisei Tudományegyetem professzora méltatták a kiadványt.

Miután véget ért az esemény hivatalos része, Molnár Antal, a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének igazgatója telefonon nyilatkozott az Indexnek.

A szakember elmondta, hogy Mindszenty József 1948 karácsonyán történt letartóztatása és kirakatpere azért válhatott a 2019 februárjában tartott nemzetközi konferencia középponti témájává, mert a magyar érsek, bíboros-hercegprímás szimbolikus alakja volt a sztálini Szovjetunióból irányított kelet-európai egyházüldözésnek. Nemcsak a nyugati közvélemény, hanem a kommunista propaganda is annak tekintette.

Mindszenty József élete, akit a nyilasok letartóztattak, a kommunisták bebörtönöztek, majd ötvenhat után több mint tíz évig a budapesti amerikai nagykövetség épületébe zárva kellett élnie, úgynevezett „fehér vértanúság”, vagy, amint a konferencia egyik résztvevője fogalmazott, az „idegek vértanúsága” – tette hozzá Molnár Antal.

A szakember szerint óriási eredmény, hogy a kiadvány a Vatikáni Történelmi Bizottság sorozatában jelenhetett meg Rómában, ezzel hivatalos vatikáni kiadvánnyá vált, így a magyar történészek által szervezett tudományos esemény a nemzetközi tudományos világ legfelsőbb köreibe került.

– A kiadvány újra fókuszba helyezi Mindszenty bíboros alakját, fehér vértanúságát, elhelyezi egy nagyon széles összeurópai összefüggésben, amely további kutatásokat inspirálhat – fogalmazott a történész.

Erre jó példa Matteo Luigi Napolitano, a Molisei Tudományegyetem professzora is. A XX. századi diplomáciatörténet kutatója, a Mindszenty-kérdés európai történelemben elfoglalt komoly jelentőségére mutatott rá a könyvbemutató ünnepségen – idézte fel a professzor előadásának egy érdekes momentumát Molnár Antal.

– Az olasz történész levéltári kutatásai során egy érdekes dokumentumot fedezett fel a pápai államtitkárság levéltárában. Egy molisei faluból írott levélre bukkant az ötvenes évek elejéről, melyben EGY HELYI PARASZTEMBER JELEZTE, HOGY SZERETNE ELMENNI MAGYARORSZÁGRA, HOGY MEGOLDJA A MINDSZENTY-KÉRDÉST, ILLETVE KISZABADÍTANÁ A BÍBOROST.

Ez a kis történet is jól jelzi a Mindszenty-kérdés hatását a korabeli köztudatra.

Földváryné Kiss Réka, Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke is felszólalt a keddi könyvbemutató ünnepségen. Ezt követően az Index számára is elmondta, hogy a Mindszenty-per kulcsfontosságú, mert, ha úgy tetszik, egy mesternarratívája volt a kommunista pártok „klerikális reakcióval” folytatott harcának. A témában megrendezett budapesti konferencia széles nemzetközi áttekintést adott a korszak kommunista egyházüldözéseiről, nemcsak a katolikus, hanem a többi felekezetre vonatkozóan is.

– Nyolc különböző országból jöttek előadók, ami számunkra azért is volt fontos, mert Mindszenty József mellett be tudtuk mutatni a határon túli magyar egyházi vezetők sorsát is a cseh, szlovák, román, lengyel, ukrán, albán példák mellé. Miközben szó esett a román görögkatolikusokról, előtérbe került Márton Áron sorsa. Amikor az ukrán görögkatolikusokról szó volt, beszélhettünk Romzsa Tódorról, a kárpátaljai magyar görögkatolikus püspökről. Az evangélikus és református Ordass Lajos és Ravasz László története is belekerült a kötetbe. A magyar egyházi közösségek történetét teljes közép-európai kontextusban tudtuk helyezni. Ezen keresztül arra is rá tudtunk mutatni, mi volt a közös gyökerük, mintájuk az intenzív vallásellenes propaganda hadjáratoknak, amit a szovjet típusú kommunista pártok indítottak az egyházi vezetőkkel szemben.

Földváryné Kis Réka elmondta: már a konferencia után is felmerült, hogy olyan sok új kutatási eredmény, olyan sokféle nézőpont került elő, hogy azt érdemes lenne angol nyelven is bemutatni.

A NEB elnöke szerint nagyon jó intézmények közötti együttműködés alakult ki a Bölcsészettudományi Kutató Központtal. Ennek is köszönhető, hogy végül sikerült Bernard Ardurával, a Pápai Történettudományi Bizottság elnökével kooperálva kiadni a kötetet.

A könyv angol nyelvű kiadása a vatikáni sorozatban azt is elősegíti, hogy a kommunista egyház- és vallásüldözés is a közös európai emlékezet részévé váljon – hangsúlyozta Kiss Réka.

<https://index.hu/kultur/2022/01/26/ferenc-papa-is-koszonetet-mondott-a-mindszenty-jozsef-emleket-orzo-tanulmanykotet-megjeleneseert/>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

„Mindszenty alakját a mai napig sok vita övezi”

MAGYARNEMZET.HU - 2022.01.26. - SZERZŐ JÁNOSI DALMA

A római Collegium Hungaricumban is bemutatták azt a nemrégiben megjelent, angol nyelvű kötetet, amely a Mindszenty-per 70. évfordulója alkalmából rendezett, 2019-es konferencia tanulmányait gyűjti össze. A Vatikáni Könyviadó gondozásában megjelent könyvről, Mindszenty József alakjáról, a kommunizmus és egyházak kapcsolatáról Fejérdy András, a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének igazgatóhelyettesét, a Pázmány Péter Katolikus Egyetem docensét kérdeztük.

– Mi volt a 2019-ben, a magyar parlamentben megrendezett Mindszenty-konferencia célja?

– A kerek évforduló kitűnő alkalomnak mutatkozott, hogy Mindszenty József alakját tovább kutassuk, illetve a történelmi időszakot Magyarország, illetve a tágabb kelet-közép-európai régió viszonylatából is megismerjük. Többek között azt is, hogy a különböző egyházi felekezetek a diktatúra időszakában milyen sorssal néztek szembe. Célunk volt az is, hogy Mindszenty személyén keresztül tágabban is bemutathassuk azt a történelmi időszakot, amelyben a katolikus egyháznak és főpásztorainak az 1945 utáni szovjet diktatúra alatt helyt kellett állniuk.

– Erdő Péter bíboros úr egy várva várt hír közzétételére utal a kötet előszavában. Mi volt ez az újdonság?

– Erdő Péter bíboros nem lehetett jelen a konferencia megnyitóján, hiszen szolgálata Rómába szólította. A konferenciát megelőző napokban határozott Ferenc pápa arról, hogy Mindszenty József szentté avatásának folyamata egy lépéssel előbbre haladt. Azt a határozatot hozta, hogy a Szentszék a „Tiszteletreméltó” címet adja a bíborosnak, ami azt jelenti, hogy a hívek Mindszentyt ettől kezdve nemcsak példaképként láthatják maguk előtt, hanem közbenjáróként fordulhatnak hozzá. Az erről szóló híradást nagy örömmel olvashattuk fel a konferencia első napján az országgyűlésben.

- Összetett szervezőmunka eredménye a kötet. Milyen intézmények és társintézmények járulhat hozzá létrejöttéhez?
- A konferenciának az Országgyűlés Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatósága volt a házigazdája a Parlamentben, a szervező partner intézmények pedig a Nemzeti Emlékezet Bizottsága és a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete voltak, utóbbi jelenleg az Eötvös Loránd Kutatási Hálózathoz tartozik. A kötet kiadásában, a két magyar intézményhez tartozó szerkesztők koordinálásában a Vatikáni Kiadó és a Pápai Történeti Bizottság vett részt.
- Milyen fókuszpontokra épült a kutatómunka és az ezt összefoglaló kiadvány?
- A kötet alapvetően Mindszenty József bíboros hercegprímás, esztergomi érsek alakjára, néhány további magyar katolikus püspök vagy főpásztor, illetve a közép- és kelet-európai régiók meghurcolt katolikus főpásztoraira fókuszál. Ezzel együtt tartalmaz olyan tanulmányokat is, amelyek protestáns pásztorok tapasztalatára is kitékintenek, ilyenek az Ordas Lajos peréről, illetve a Ravasz László püspökről készült tanulmányok.
- A kutatások tükrében mi derül ki a különböző felekezetek tapasztalatából? Mely egyházak jelentettek komoly veszélyt a kiépülő szovjet rendszer számára?
- A személyes életutak és élettapasztalatok, koncepciós perek, eljárások, internálások, házi őrizetek történetén túl a kötet közvetetten a kommunista egyházpolitika stratégiáját és logikáját is kitűnően körvonalazza. A szovjet egyházpolitikának a katolikus egyházzal szembeni legnagyobb problémája az volt, hogy egy nemzetközi alárendeltségben működő hierarchia, egy transznacionális módon működő egyház sokkal nehezebben ellenőrizhető és megtörhető, ezért állambiztonsági kockázatot jelentett a rendszerre nézve. Az ideológiai szembenálláson túl, amely általában minden keresztény felekezettel kapcsolatban fennállt, a kommunizmus részéről a katolikus egyházzal szemben még ez a plusz tényező is létezett. Számos olyan dokumentumot ismerünk, amikor szentszéki intézkedéseket az egyes egyházpolitikai vezetők úgy értékelnek, hogy beleavatkozik az adott ország belpolitikai ügyeibe. Pontosan emiatt a katolikus egyház vezetői ellen jellemzően határozottabban léptek fel. Lépéseket tettek arra is, hogy lazítsák a kötelékeket Róma és a helyi egyházak között. A nemzeti egyházak létrehozására

elsősorban, de nem kizárólag a görögkatolikus egyházak esetében törekedtek, hiszen a Rómával a korábbi századokban megkötött unió felmondásának kikényszerítése után lehetőséget láttak arra, hogy híveit és papjait visszatérítsék az ortodox egyház kebelébe. Ez történt például az Ukrán Görögkatolikus Egyház esetében és Romániában is.

– Hogyan jártak el a latin rítusú egyházak vezetőivel?

– Őket is megpróbálták elszakítani Rómától. Alojzije Stepinac zágrábi érsek, valamint Gaspar Thaci albán prímás érsek és Vincenc Prenushi durresi érsek esetében is tudunk például arról, hogy 1945 nyarán, már a kezdetekkor az adott országok kiépülő kommunista vezetése megkötötte őket azzal az ajánlattal, hogy hozzanak létre egy Rómától elszakított nemzeti katolikus egyházat, és akkor tovább működhetnek. Ugyanígy léptek fel egyébként a román görögkatolikus püspökökkel szemben is: felajánlották nekik, hogy térjenek át az ortodoxiára, és akkor elkerülhetik a súlyos börtönbüntetést. Vannak ugyanakkor olyan katolikus területek is, ahol a kommunista diktatúra kiépítésének az eltérő folyamata miatt egy nemzeti egyház létrehozására nem nagyon volt lehetőség. Ugyanakkor ezeken a területeken is jellemző a konfrontáció attól függetlenül, hogy az adott vezetéssel a püspökök mennyire keresték az együttműködést. Mindszenty kezdettől fogva inkább az ellenállás, szembenállás stratégiáját követte. Voltak a magyar püspöki karban olyanok is, akik – legalább időnyerés céljából – a megegyezést is elképzelhetőnek tartották. Josef Beran prágai érsek is tett gesztusokat a kiegyezés irányába, sorsa mégis ugyanaz lett, mint Mindszentyé, csak nem 1948-ban, hanem 1951-ben internálták. Ugyanez a sors várt Lengyelország prímására, Stefan Wyszyńskire is 1953-ban. Előbb vagy utóbb valamennyi egyházi vezetőt félreállították, függetlenül attól, hogy személy szerint milyen stratégiát folytatott az elnyomó hatalommal való tárgyalások során.

– Mennyiben volt könnyebb dolga az elnyomó hatalomnak a protestáns egyházakkal?

– A protestáns egyházak helyzete egy kicsit más, mert nemzeti jellegű, lokális egyházszervezettel rendelkeznek, még akkor is, ha tartoznak valamilyen nemzetek feletti szövetséghez. Manipulálásuk, megtörésük ezért némileg egyszerűbb, és hierarchikus felépítésük is másképp néz ki. Ezekben az esetekben, ha sikerül félreállítani a korábbi egyházi vezetőket, akkor az alulról jövő választások útján az új

vezetés helyére már az új rendszerrel kompromisszumkészebb és ahhoz lojálisabb vezetőket lehet kinevezni. Ezt láthatjuk a két nagy magyar protestáns felekezet esetében. Ordas Lajos evangélikus püspököt még perrel állították félre, Ravasz László esetében pedig olyan légkört teremtettek, amiből nyilvánvaló volt, hogy akár ellenáll, akár nem, le fogják váltani. Ő az adott helyzetben úgy ítélte meg, hogy egyházának működését és továbbélését inkább a visszavonulással szolgálja.

– A fenti tudományos kutatások anyaga miért éppen egy vatikáni sorozatban jelent meg?

– A közép- és kelet-európai történeti kutatásnak két nehézsége van: regionálisan és nemzetközi téren is nehezen kapcsolódnak össze a kutatási eredmények. A fő oka ennek az, hogy elsősorban nemzeti nyelven tárjuk fel és írjuk meg lokális forrásokból a történeteket. Így sem a nyugati kutatók, sem a szomszédos államok kutatói nem tudnak könnyen hozzáférni egymás feltárt munkáihoz. Ha magyarul megírok valamit, azt nem biztos, hogy el tudják olvasni Lengyelországban, Romániában, Horvátországban, és ez visszafele is ugyanúgy érvényes. Nyugat-Európára vonatkozóan ez még jobban igaz, ahol a régió nyelveit nagyon kevesen ismerik olyan szinten, hogy eredeti forrásokból kutassanak, vagy akár a helyi nyelveken írt szakirodalmat feldolgozzák. Nagyon fontos tehát, hogy olyan munkák szülessenek, amelyek ezeket a korlátokat áthidalják. Ez a szándék vezettet minket is, amikor egymás és a nemzetközi tudományos közösség számára is hozzáférhetővé kívántuk tenni mindazokat az eredményeket, amelyeket ebben a témában az elmúlt években kutatásaink elérhetővé tették a régióban. Elsősorban Mindszenty alakját illetően, de hozzá kapcsolva más főpásztorok esetében is, akik közül többen már a nemzetközi szakirodalomban is viszonylag jól ismertek, de vannak olyanok is, akikre eddig kevesebb figyelem irányult, mint például Márton Áron püspök.

– Milyen nyelven dolgozza fel a kötet az eredményeket?

– A régi, jól bevált együttműködésekre alapozva a Pápai Történettudományi Bizottságot kerestük meg azzal a kéréssel, hogy fogadja be nagy presztízsű sorozatába a konferencia anyagából készült kötetet. E sorozat kötetei eddig túlnyomórészt olasz nyelven jelentek meg, ez az első teljesen angol nyelvű. Pontosan azért döntöttünk az angol mellett, hogy minél szélesebb kör számára hozzáférhetővé tegyük a közép-európai kutatások eredményeit. Ugyanezért fontos, hogy a vatikáni sorozat részeként jelent meg a konferencia anyaga, mert így biztosított, hogy a világ

minden részére eljusson. Aki a témával foglalkozik, az egész biztosan kezébe veszi ezt a patinás sorozatot, és ebből fog tájékozódni. Így ezen a köteten keresztül régióink kommunista egyházüldözéséről szóló eddigi és korábbi kutatásainak szintézise a világ összes jelentős könyvtárában fellapozható lesz Washingtontól Párizson keresztül Münchenig, de valószínűleg több jelentősebb ázsiai egyetem könyvtárában is. Ezzel tudjuk beilleszteni a közép-keleti-európai történetírás eredményeit a nemzetközi vérkeringésbe. Büszkék vagyunk, hogy mindez magyar szervezésben valósul meg. Ezt a régióink és a nemzetközi tudományosság közötti közvetítő szerepet ugyanakkor fontos hivatásunknak is tartjuk.

– Minden rendelkezésre álló forrás feldolgozásra került a kötet tanulmányaiban?

– A konferencia megszervezésének és a kötet szerkesztésének időszakában tudatában voltunk annak, hogy egy olyan pillanatban készül, amikor megnyílnak a legfrissebb forrásokhoz való hozzáférés lehetőségei a Vatikánban. Ezeket még ebben a kötetben nem használtuk föl, hiszen 2020 márciusában nyíltak a XII. Piusz pápaságára vonatkozó anyagai. Ennek a feltárása Covid-mentes időszakban is hosszabb időt vesz igénybe, hát még a jelen körülmények között. Az itt őrzött források tanulságait tehát a kötet még nem tartalmazza. Inkább az a célja, hogy a most meginduló kutatásoknak kiindulópontot kínáljon.

– Milyen megválaszolatlan kérdések várnak még kutatásra?

– Az eddig rendelkezésre álló anyagok alapján például nem látható még pontosan a Vatikán döntéshozatali folyamata: azt hogy a Szentszék az egyes esetekben milyen információk birtokában lépett, mennyire volt tisztában azzal, hogy mi történik pontosan a helyszínen. A megnyitást követően két alkalommal jártam kutatni a Vatikánban, és így már van némi képem arról, hogy milyen anyagok vannak az 1945–48 közötti időszakból az államtitkárság levéltárában. Érdekes szembesülni ebből többek között a Szentszék és a helyi egyházak közötti kommunikációs nehézségekkel. Magyarország esetében ennek egyik oka az volt, hogy már 1945 tavaszán kiutasították a nunciust, és a továbbiakban nem volt közvetlen kapcsolat sem a Szentszék és a magyar állam, sem a Szentszék és a magyar egyház között. A kommunikáció nemcsak ennek következtében vált nagyon nehézé. A háborús rombolások és pusztítások miatt 1946 őszeig távírókapcsolat sem működött a Szentszék és Magyarország között, személyi postával pedig nagyon lassan mennek a levelek, ami lelassította és befolyásolta a döntéshozatalt. Egy másik érdekes és

mindeddig pontosan megválaszolatlan kérdés a Szentszék viszonyulása a kiépülő kommunista rendszerekhez. A szakirodalomban már régóta komoly vita folyik arról, vajon XII. Piusz pápát inkább elutasító, távolságtartó magatartást jellemezte, vagy pedig ellenkezőleg: ő maga kereste volna a párbeszédet a helyi, mindinkább kommunista vezetésekkel vagy akár a Szovjetunióval, csak a másik oldalról nem volt párbeszédkészség. Az új források fényében egyre inkább úgy tűnik, hogy XII. Piuszban megvolt a nyitottság, hogy bizonyos garanciák megléte esetén valamilyen megállapodást kössön a Szovjetunióval vagy más, szovjet zónába tartozó országok vezetőivel. Ellenben pontosan a Szovjetunió volt az, amely elutasító magatartást tanúsított az egyház közeledési kísérleteire, részben éppen azon már említett felfogás miatt, hogy a nemzetközi katolikus egyház nemzetbiztonsági kockázatot jelent. Kétségtelen, hogy a kommunizmust mint ideológiát határozottan elutasította XII. Piusz, ugyanakkor egyfajta „passzív” keleti politikát folytatott a kezdetektől: jelzéseket adott, hogy készen áll megállapodásokat kötni, viszont ennek egy feltétele volt, a vallásszabadság biztosításának minimális garanciája.

– Vannak véleményeltérések Mindszenty alakjával kapcsolatban?

– Mindszenty alakját elég sok vita övezi a mai napig: sokan felróják, hogy politikailag mennyire óvatlan, tájékozatlan, ügyetlen volt. Ezen álláspont szerint az a radikalizmus, amivel ő fellépett a kiépülő rendszerrel szemben, az adott esetben még ronthatott is az egyház helyzetén. Visszatekintve valóban el lehet ismerni, hogy több döntésében nem a megfelelő megoldást választotta, azonban ez a szempont Mindszentyre csak mint közéleti szereplőre tekint, és nem veszi figyelembe, hogy ő elsősorban lelkipásztor volt. Mint ilyen, az egyház tanítása és a keresztény értékek melletti kiállás és tanúságtétel fontosabb volt számára a politikai sikernél. Márpedig az, hogy elveinek és hitének védelmében akár a mártírium kockázatát is vállalva egyértelműen és határozottan kiállt, mindenképpen tiszteletet érdemel. Azt hiszem, ez mindenkinek mind a mai napig példamutató lehet függetlenül attól, hogy a konkrét lépéseinek célszerűségéről ki mit gondol.

<https://magyarnemzet.hu/kulfold/2022/01/mindszenty-alakjat-a-mai-napig-sok-vita-ovezi>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

*

Mindszenty bíborost minden szélsőség üldözte

HÍRADÓ.HU; AZ M1 BESZÉLGETÉS NYOMÁN - 2022.02.01.

A római Collegium Hungaricumban mutatták be a Mindszenty József bíboros elleni pert feldolgozó tanulmánykötet angol nyelvű kiadását, mely a katolikus egyházi állam hivatalos kiadója, a Libreria Editrice Vaticana jóvoltából juthat széles európai nyilvánossághoz. A kötetről, melyért személyesen Ferenc pápa is köszönetet mondott, Földváryné Kiss Réka, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke és Molnár Antal, az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének igazgatója, a Pápai Történettudományi Bizottság tagja beszélt az M1 Ma Reggel című műsorában.

Földváryné Kiss Réka szerint a legújabb kutatásokat tartalmazó kötet a [bíboros elleni kirakatpert dolgozza fel](#) és az események hetvenedik évfordulóján megrendezett parlamenti konferencián elhangzott előadásokat tartalmazza.

Mindszenty József történetét közép-európai kontextusba helyezi. Azt is bemutatja, hogy Lengyelországtól Albániáig a különböző főpapok ellen milyen eljárások zajlottak, érzékeltetvén a hasonlóságokat és párhuzamosságokat. De a határon túli magyar egyházi vezetők, mint például Romzsa Tódor vagy Márton Áron történetét is érinti.

Földváryné Kiss Réka szerint erőteljesek a közép-európai párhuzamosságok. A taktika és az egyházpolitikai helyzet országonként és felekezetenként különbözött ugyan, de a kommunista pártoknak mégis mindenütt ugyanaz volt a célja: kiszorítani az egyházat és a vallásos világgépet a mindennapok világából. A kötet mindezt a folyamatot magyar szempontból mutatja be. A Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke elmondta: a jelentős nemzetközi visszahangot kiváltó pert az addigra már leeresztett vasfüggöny mindkét oldalán figyelemmel követték. A kommunisták ezért kiváló alkalmat láttak arra, hogy a klerikális reakcióról a világ elé tárják a maguk mesternarratíváját.

Nem csak az egyházat akarták besározni, de azok képviselőit is. A Nyugat ekkor szembesült azzal, hogy a kommunista egyházüldözés minden eszközt képes bevetni. Molnár Antal hangsúlyozta: Mindszenty bíborost nem csak a kommunisták, de a nyilasok is üldözték, lévén hogy határozottan és kompromisszum nélkül utasította el a diktatúrákat, s az egyházellenes erőket. A kötet egyik legfontosabb tanulságának

nevezte, hogy noha a közép-európai főpásztorok különböző habitusúak voltak, mégis valamennyiüknek azonos lett a sorsa. A békülékenység csak időhúzásra adott lehetőséget. Más volt természetesen a helyzet a '60-as, '70-es években, amikor már a kommunista államhatalmak is készek voltak bizonyos kompromisszumon alapuló tárgyalásokra.

Az az időszak azonban, amikor Mindszenty József bíborost bebörtönzték és elítélték, alkalmatlan volt az ilyen tárgyalásokra. Ebben a helyzetben Mindszenty magatartása az egyetlen választható út volt – mondta Molnár Antal.

<https://hirado.hu/extra/tortenelem/cikk/2022/02/01/mindszenty-biborost-minden-szelsoseg-uldozte>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

[A kommunista pártok ki akarták szorítani az egyházat a mindennapokból](#)

MAGYARNEMZET.HU - 2022.02.01. - HIRADO.HU CIKKÉNEK ÁTVÉTELE

A római Collegium Hungaricumban mutatták be a Mindszenty József bíboros elleni pert feldolgozó tanulmánykötet angol nyelvű kiadását. A kötetről Földváryné Kiss Réka, a Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke és Molnár Antal, az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézetének igazgatója, a Pápai Történettudományi Bizottság tagja beszélt az M1 Ma Reggel című műsorában – írja a Híradó.hu.

Földváryné Kiss Réka szerint a legújabb kutatásokat tartalmazó kötet a bíboros elleni kirakatpert dolgozza fel és az események hetvenedik évfordulóján megrendezett parlamenti konferencián elhangzott előadásokat tartalmazza.

Mindszenty József történetét közép-európai kontextusba helyezi.

Földváryné Kiss Réka szerint erőteljesek a közép-európai párhuzamosságok. A taktika és az egyházpolitikai helyzet országonként és felekezetenként különbözött ugyan, de a kommunista pártoknak mégis mindenütt ugyanaz volt a célja:

kiszorítani az egyházat és a vallásos világképet a mindennapok világából. A kötet mindezt a folyamatot magyar szempontból mutatja be.

A Nemzeti Emlékezet Bizottságának elnöke elmondta: a jelentős nemzetközi visszhangot kiváltó pert az addigra már leeresztett vasfüggöny mindkét oldalán figyelemmel követték. A kommunisták ezért kiváló alkalmat láttak arra, hogy a klerikális reakcióról a világ elé tárják a maguk mesternarratíváját.

Nemcsak az egyházat akarták besározni, de azok képviselőit is. A Nyugat ekkor szembesült azzal, hogy a kommunista egyházüldözés minden eszközt képes bevetni.

Molnár Antal hangsúlyozta: Mindszenty bíborost nemcsak a kommunisták, de a nyilasok is üldözték, lévén hogy határozottan és kompromisszum nélkül utasította el a diktatúrákat, s az egyházellenes erőket. A kötet egyik legfontosabb tanulságának nevezte, hogy noha a közép-európai főpásztorok különböző habitusúak voltak, mégis valamennyiüknek azonos lett a sorsa.

A teljes cikk és az M1 műsorának a témával foglalkozó részlete [ITT érhető el](#).

<https://magyarnemzet.hu/mozaik/2022/02/a-kommunista-partok-ki-akartak-kiszorítani-az-egyházat-a-mindennapokból>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

Könyvbemutató Mindszenty József bíboros peréről Rómában

UJKOR.HU - 2022.01.26. - SZERZŐ SZÓTS ZOLTÁN OSZKÁR

Az 1940-es évek végén sorra indultak az egyházak és a vallásosság ellehetetlenítését, a kommunista diktatúra kiépítését elősegítő koncepciós perek. Szimbolikus jelentőséggel bírt a Mindszenty József ellen indított eljárás, amelynek hetvenedik évfordulója alkalmából a Nemzeti Emlékezet Bizottsága, a Bölcsészettudományi Kutatóközpont és az Országgyűlés Hivatala közös nemzetközi konferenciát rendezett 2019-ben. A Mindszenty-per hetven év távlatából. Főpapi sorsok Kelet-Közép-Európában című tanácskozás nyomán készült angol nyelvű tanulmánykötetet 2022. január 25-én mutatták be Rómában, a Collegium Hungaricum épületében.

A kiadvány *The Trial of Card. József Mindszenty from the perspective of seventy years* (Mindszenty József bíboros pere hetven év távlatából) címmel jelent meg a Libreria Editrice Vaticana vatikáni kiadó gondozásában, Fejérdy Andrásnak, az ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet igazgató-helyettesének és Wirthné Diera Bernadettnek, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága Hivatalának tudományos főmunkatársának szerkesztésében.

A könyvbemutató résztvevőit Habsburg-Lotharingiai Eduárd, Magyarország szentszéki nagykövete, Bernard Ardura, a Pápai Történettudományi Bizottság elnöke, valamint Földváryné Kiss Réka, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága elnöke köszöntötte. Molnár Antalnak, az ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont főigazgató-helyettesének bevezetője után Andrea Ciampani, a római LUMSA katolikus magánegyetem professzora, valamint Matteo Luigi Napolitano, a Molisei Egyetem professzora méltatta a kötetet.

A konferenciáról annak idején az Újkor.hu részletesen beszámolt. A kétnapos tanácskozás – bár részleteiben tárgyalta ezt is – sokkal többről szólt, mint Mindszenty József személyéről, vagy az ellene lefolytatott peréről. A környező országokból meghívott előadók segítségével kirajzolódott, hogy a kommunisták az egész régióban támadást indítottak az egyházak ellen. Nemcsak a latin szertartású római katolikus, hanem a görögkatolikus, a református, az evangélikus egyház is lecsapó pörölyük alá került, s nemcsak egyházi személyek, de hívő világiak, sőt ateisták is bíróság elé kerülhettek az eljárások keretében. A Mindszenty József elleni per ezeknek az eljárásoknak a közvélemény előtti szimbólumává vált. Mindszenty személyében valamennyi keresztény egyházat akarták elítélni, erkölcsileg ellehetetleníteni. A bíboros talán erre is visszavezethetően a kommunizmussal szembeni ellenállás szimbólumaként tekintett magára. A pernek kiemelkedő nemzetközi visszhangja volt, a nyugati közvélemény Mindszenty sorsán keresztül ismerte meg a kommunista diktatúra brutalitását. A teljes, részletes tudósítás [ide kattintva közvetlenül elérhető](#).

<https://ujkor.hu/content/konyvbemutato-mindszenty-jozsef-biboros-pererol-romaban>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

Mindszenty József-tanulmánykötetet mutattak be Rómában

MULT-KOR.HU - 2022.01.26. – MTI HÍR NYOMÁN

Mindszenty József bíboros, hercegprímásról szóló, 2021-ben megjelent tanulmánykötet mutattak be kedden Rómában a Collegium Hungaricum épületében – olvasható az oktatási intézmény honlapján.

A kötet Mindszenty József bíboros pere hetven év távlatából címmel jelent meg, szerkesztője Fejérdy András és Wirthné Diera Bernadett.

A Libreria Editrice Vaticana vatikáni kiadó jóvoltából tavaly kiadott tanulmánykötet 70 év távlatából tekint vissza az üldözött hercegprímás-bíboros és egyházi vezető perére.

A könyv a Mindszenty-per 70. évfordulója alkalmából 2019-ben Budapesten megrendezett, azonos című nemzetközi tanácskozáson elhangzott előadások anyagát foglalja össze.

A könyvbemutatón köszöntőt mondott Őexcellenciája Dr. Habsburg-Lotharingiai Eduárd, Magyarország szentszéki nagykövete, Bernard Ardura, a Pápai Történettudományi Bizottság elnöke, valamint Földváryné Kiss Réka, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága elnöke.

A kötetet – Molnár Antal, a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete igazgatójának bevezetőjét követően – Andrea Ciampani, a római LUMSA katolikus magánegyetem professzora, valamint Matteo Luigi Napolitano, a Molisei Egyetem professzora méltatta.

<https://mult-kor.hu/mindszenty-jozsef-tanulmanykotetet-mutattak-be-romaban-20220126>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

KÖZÖSSÉGI OLDALAK

Interjú Földváryné Kiss Rékával, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága elnökével: Mindszenty közép-európai körképben

VATICANNEWS.HU FACEBOOK - 2022.01.30.

„... Azt gondoltuk, hogy egyrészt be kell mutatni a Mindszenty perrel kapcsolatos legfrissebb kutatási eredményeket, de leginkább vissza kell helyezni őt a helyére, vagyis segíteni kell az embereket abban, hogy az emlékezetben a helyén legyen Mindszenty, mint egyházfő és mint egy nemzeti közösségben gondolkodó olyan felelős ember, akinek volt víziója, látása arról, hogy mi történik Magyarországgal és ezzel az egész régióval a világháború után a szovjet megszállást követően...”.

„...Kelet-Közép Európának van egy közös tapasztalat-története, hiszen a kommunista diktatúrát mi így együtt éltük meg... Ez elválaszt minket Nyugat-Európától, mert mi két totális diktatúra tapasztalatait hordozzuk, míg Nyugat-Európa egy totális diktatúrát tapasztalt meg. A kommunista diktatúra áldozatainak is legyen egy közös emlékezete...”

Kedden este, január 25-én a római Magyar Akadémián bemutatták azt az angol nyelvű kötetet, mely Mindszenty bíboros perét értelmezi hetven év távlatából kelet-közép-európai összefüggésben. A konferencia és a kötet egyik előmozdítója éppen a Nemzeti Emlékezet Bizottsága. Mi adta a mű megteremtésének alapötletét?

2019-ig kell visszamenni az időben, hiszen akkor volt Mindszenty József bíboros koncepciók politikai perének 70. évfordulója. Azon töprengtünk, hogyan lehetne valami lényegeset mondani erről a perről, Mindszenty bíboros életpályájáról, tanulságairól. Azt gondoltuk, hogy egyrészt be kell mutatni a Mindszenty perrel kapcsolatos legfrissebb kutatási eredményeket, de leginkább vissza kell helyezni őt a helyére, vagyis segíteni kell az embereket abban, hogy az emlékezetben a helyén legyen Mindszenty, mint egyházfő és mint egy nemzeti közösségben gondolkodó olyan felelős ember, akinek volt víziója, látása arról, hogy mi történik

Magyarországgal és ezzel az egész régióval a világháború után a szovjet megszállást követően. Ekkor merült föl, hogy a Nemzeti Emlékezet Bizottsága – mely a kommunista diktatúra történetével foglalkozik és viszonylag széles nemzetközi kapcsolatrendszerben működik – a lengyel, cseh, szlovák, ukrán, albán kollégákkal együtt megnézi, hogy mi az, ami a Mindszenty történetben hasonló és mi az, eltérő, tehát egy tágabb európai kontextusba kell helyezni nemzetközileg és adni kell neki egy felekezeti összehasonlítást is, hiszen a keresztényüldözés, miközben a

katolikus egyházat érintette elsősorban, nagyon érdekes tanulságokkal szolgál, hogy a protestánsokkal, a más felekezetűekkel mi történt ebben az időben.

Pontosítás kedvéért kérdezem: a meghívott előadók szerepe abban állt a kötet számára, hogy a „saját Mindszentyjüket” értékeljék, vagy pedig a mi közös Mindszentyinkre tekintsenek rá?

Amikor megrendeztük ezt a konferenciát, a Magyar Parlamentben tartottuk, mert jelentősége miatt a Parlament fogadta be ezt a konferenciát, akkor mi arra kértük a külföldi kutató kollégákat, hogy azt mutassák be, hogy az ő országukban és egyházaikban az ottani egyházi vezetőknek mi lett a sorsa, hogy mindezt egy összehasonlításban nézzük meg, hogy mi a hasonlóság és a különbség egy Mindszenty- és egy Wyszyński-ügy között, és így tovább, mi a cseh Beran és Mindszenty közötti hasonlóság és különbség, tehát adtunk egy közép-európai körképet a többi egyházi vezető sorsáról. Ami számunkra különösen is fontos volt a konferencia szervezése során, hogy miközben a környező országokból hívtunk kollégákat, hogy a cseh, szlovák, lengyel, ukrán, román egyházi viszonyokról beszéljenek, aközben hívtunk kollégákat, hogy a szlovákiai, ukrainai és a Romániában élő magyar katolikus kisebbség történetéről és az őket vezető pásztorok mártíriumáról is beszámoljanak. Így a kötetben egyszerre van egy tanulmány a román görögkatolikus egyház történetéről és van egy másik Márton Áron püspökről. Van egy tanulmány az ukrán görög-katolikus egyház életéről és van egy külön tanulmány Romzsa Tódorról és a kárpátaljai magyar görög-katolikusok szenvedéstörténetéről. Tehát, hogy azt is lássuk, hogy miközben ez az egész régió felekezeti és etnikailag nagyon sokszínű és komplex történet, mutassuk meg, hogy a szovjet típusú diktatúra – ami egy ateista, materialista ideológiai alappont – lényegében nem tett különbséget, taktikailag igen, de stratégiaiilag nem tett különbséget a különböző felekezeteknek és különböző nemzeti közösségeknek egyházhoz való viszonya között. A kommunisták – nagyon is jól ismerve a helyi viszonyokat – máshogy és máshogy folytatták az aktuális politikájukat, de a végcél lényegében ugyanaz volt: a vallásos értékrendet és a vallási közösségek vezetőit megfélemlíteni, megalázni és ez egy nagyon fontos dolog, erkölcsileg hiteltelenné tenni és hogy ha kell, akkor politikai perbe fogni és fizikailag is bántani. „Megverem a pásztor, szétszéled a nyáj” - tulajdonképpen ez a kötet a konferencián ezt a szempontot tudta megmutatni egy ilyen nemzetközi kontextusban és éppen ezért volt nagyon fontos a számunkra, hogy ez a kötet angolul jelenjen meg, hiszen ez egy közös kelet-közép-európai történet. A magyar kiadás is készül, már az utolsó nyomdai munkálatok folynak. Azt gondolom, hogy Kelet-Közép Európának van egy közös tapasztalat-története, hiszen a kommunista diktatúrát mi így együtt éltük

meg, a szüleink és a nagyszüleink. Ez elválaszt minket Nyugat-Európától, mert mi két totális diktatúra tapasztalatait hordozzuk, míg Nyugat-Európa egy totális diktatúrát tapasztalt meg. Ugyanakkor a kommunista diktatúrának is legyen egy közös emlékezete. Azt gondolom, hogy ehhez a célhoz az ilyen összefogással készült könyvek nagyon fontosak.

Köszönöm, kívánom legyen további folytatása a könyvnek.

<https://www.facebook.com/vaticannews.hu/posts/5240585585953019>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

NAPI- ÉS HETILAPOK (NYOMTATOTT SAJTÓ)

[MAGYAR NEMZET \(lásd online tartalmaknál\)](#)

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

[Vatikáni kötet a Mindszenty-perről](#)

SZABAD FÖLD - 2022.02.04.

Mindszenty József bíboros-hercegprímásról szóló tanulmánykötetet mutattak be az elmúlt héten Rómában, a Collegium Hungaricum épületében – tájékoztatott az MTI az oktatási intézmény honlapja alapján. Földváryné Kiss Réka, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága elnöke lapunknak elmondta azt is, hogy a könyvet Ferenc pápa is méltatta.

A Libreria Editrice Vaticana kiadó jóvoltából tavaly év végén kiadott tanulmánykötet a Mindszenty-per 70. évfordulója alkalmából, 2019-ben a Nemzeti Emlékezet Bizottsága (NEB) és a Bölcsészettudományi Kutatóközpont (BTK) szervezésében Budapesten megrendezett nemzetközi tanácskozáson elhangzott előadások anyagát foglalja össze.

A konferencia előadásai nemzetközi és felekezeti közötti összefüggésekben helyezik el az egyházüzködés témakörét, és az előadók a legújabb kutatási eredményeiket

mutatják be – mondja Földváryné Kiss Réka, aki kiemeli, hogy a vatikáni kiadó nagy ismertséget és presztízst ad a témának. A kiadó rangos sorozatában elsőként jelent meg angol nyelven tudományos munka, hiszen korábban kizárólag olaszul adták ki könyveiket. Céljuk az volt, hogy a témában széles nemzetközi közönséghez jussanak el az új tudományos eredmények. „Jelentős az érdeklődés arra, hogy a keresztényüldözés történetét nemzetközi összefüggésekben mutassuk be. Mindszenty bíboros személyisége és pere szimbolikus, és a kötet által a közös európai emlékezet részévé válhat a Kelet-Európában megélt egyházüldözés sajátos tapasztalata” – fogalmaz a NEB elnöke.

Az 1945 utáni években a kommunisták célja mindenhol ugyanaz volt: az egyházak megtörése és a vallásos értékrend kiszorítása a társadalomból – hangsúlyozza Földváryné Kiss Réka, és hozzáteszi: a most bemutatott kötet egyházi vezetők sorsán keresztül ezt kívánja bemutatni kelet-európai kontextusban. Így nemcsak a magyarországi katolikus püspökökről szól, hanem például a cseh Beran érsekről és a lengyel Wyszynski bíborosról, a határon túli magyar egyházi vezetők meghurcoltatásáról, de a magyarországi protestánsok sorsáról is.

A megjelent kiadványt Ferenc pápa is méltatta. A pápai államtitkárság a következőt írta: „Őszentsége köszönetet mond a kedves ajándékért, és elismerését fejezi ki az érdekes kötetért, amely a magyar prímás elleni per történeti újraolvasásával megerősíti és közelebb hozza hozzánk közismert nagyságát, megmutatva evangéliumi erejét és az egyház iránti szeretetét.”

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

*

[A pápa is üdvözölte az új könyvet Mindszentyről](#)

DUNÁNTÚLI NAPLÓ ÉS MÁS MEGYEI NAPILAPOK NYOMTATOTT KIADÁSA -
2022.01.29.

Mindszenty József bíboros hercegprímásról szóló tanulmánykötetet mutattak be kedden Rómában a Collegium Hungaricum épületében. A Fejérdy András és Wirthné Diera Bernadett szerkesztésében megjelent, Mindszenty József bíboros pere hetven év távlatából című kiadvány egyelőre angolul olvasható.

Mint az Index írja, a bemutatón elhangzott Ferenc pápa személyes üdvözlete is: „Őszentsége köszönetet mond a kedves ajándékért és elismerését fejezi ki az érdekes kötetért, amely a magyar prímás elleni per történeti újraolvasásával megerősíti és közelebb hozza hozzánk ismert nagyságát, megmutatva evangéliumi erejét és az egyház iránti szeretetét.” A Libreria Editrice Vaticana vatikáni kiadó jóvoltából tavaly kiadott könyv hetven év távlatából tekint vissza az üldözött egyházi vezető perére. A kötet a Mindszenty-per hetvenedik évfordulója alkalmából, 2019-ben Budapesten megrendezett, azonos című nemzetközi tanácskozáson elhangzott előadások anyagát foglalja össze.

Az eseményen köszöntőt mondott Habsburg-Lotharingiai Eduárd szentszéki nagykövet, Bernard Ardura, a Pápai Történettudományi Bizottság elnöke és Földváryné Kiss Réka, a Nemzeti Emlékezet Bizottság elnöke.

Kapcsolódó tartalom:

<https://hirado.hu/belfold/video/2022/01/31/kotet-a-mindszenty-perrol>

További megjelenések:

Délmagyarország

Dunántúli Napló

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)

PODCAST BESZÉLGETÉS A TÉMÁVAL KAPCSOLATBAN

[A Mindszenty per és a védekezések - Emberemlékezet podcast 62. rész](#)

MTVA PODCAST - 2022.01.13. ÉS 01.27.

Horváth Szilárd beszélgetőtársa Wirthné Diera Bernadett.

A Mindszenty-per és a védekezések

Beszélgetés Wirthné Diera Bernadett történésszel, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága Hivatalának tudományos kutatójával.

<https://mediaklikk.hu/podcast/emberemlekezet/cikk/2022/01/27/a-mindszenty-per-es-a-vedekezesek-emberemlekezet-podcast-62-resz/>

Mindszenty vádlott társai

Beszélgetés Wirthné Diera Bernadett történésszel, a Nemzeti Emlékezet Bizottsága Hivatalának tudományos kutatójával.

<https://mediaklikk.hu/podcast/emberemlekezet/cikk/2022/01/13/mindszenty-vadlott-tarsai-emberemlekezet-podcast-60-resz/>

[Vissza a tartalomjegyzékhez](#)